

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Gînduri de Șavuot

Dumnezeu, Tora, Israel

Monoteismul iudaic — revelat la poalele muntelui Sinai într-a șasea zi a celei de-a treia luni de la Iesirea din Egipt — n-a însemnat numai o reducere cantitativă de la Poli-teism, mai mulți zei, la Mono-teism, unul singur. Este drept că în locul Pluralității a fost pusă Unitatea Supremei Ființe, însă nu la aceasta se limitează evenimentul pe care îl prăznuim.

O revoluție calitativă se produce în însăși noțiunea de Divinitate, care capătă un nou conținut, de neasemuit cu vreun altul. Nu numai Unitate, ci și Unicitate, căci Dumnezeu lui se glăsuiește prin cele zece porunci nu i se poate compara nici unul din zeii cărora oamenii li s-au închinat fie înainte, fie după aceea zi a revelației sinaitice.

El nu mai tronează doar în înalțuri, ci se află între noi, la fiecare pas, în sufletul și în conștiința noastră. Iudaismul l-a adus pe Creator între oameni, aici, pe acest pământ. El e prezent în viața indivizilor și a colectivităților, pe care nu conștențe să le învețe, cărora mereu le glăsuiește.

Un Dumnezeu activ, care se amestecă în afacerile interne ale pămintenilor, iar toți oropșii și obișduiții află că există Cineva care, pînă la urmă, face Dreptate. Dumnezeu nostru nu e un creator care se detașează de opera sa, ci, dimpotrivă, o îndreaptă mereu, o cizelează, îi netezește asperitățile, îi îmbunătățește aspectul.

Dumnezeul nostru nu se poate concepe dacă El n-ar fi Învățătorul nostru permanent. El, pur și simplu, nu ar exista dacă a sa Tora, al său cuvînt, ar înceta să fie rostit.

Cînd evreul care e cînstit cu citirea unui pasaj din Tora rostește rugăciunea de dinainte și aceea de după lectura biblică, el mulțumește lui Dumnezeu „Cel care ne dă Tora”, la prezent și nu la trecut. Tora nu aparține doar trecutului, ci răsună mereu în fiecare veac, în fiecare generație, în fiecare clipă. Autorul ei Divin cuvîntă mereu către noi și aceasta îi este suprema înșușire.

„קוּב ה' Creatorul — ne învață o străveche legendă midrașică —, atunci cînd a conceput lumea, ori de cîte ori a încercat să transpună concepția în realitate, constata o totală nepotrivire între ceea ce a vrut să creeze și ceea ce s-a împlinit. De aceea „El clădea lumi și le nimicea”, căci erau departe de a corespunde intențiilor Sale. Numai atunci — continuă legenda — cînd a avut înaintea Sa Tora, învățătura, etica, legea, numai atunci a izbutit să creeze o lume viabilă, căci armonia ei, coeziunea elementelor sale sînt chezașuite de această învățătură.

Precum Creatorul, deci, este unic și a sa învățătură este unică, tot astfel a apărut, atunci, înaintea muntelui Sinai, o colectivitate unică, Israel, care a primit misiunea de a fi purtătorul de cuvînt al mesajului divin, de a învăța și propovădui Tora și ale ei principii.

„Popor ales”. Da, „Ales”, însă nu spre a domina pe alții, ci spre a sluji omenirea; „ales” nu ca un „Herrenvolk” trufăș cu complexe de superioritate, ci, dimpotrivă, „ales” spre „a nu lăsa pe oameni să doarmă”, spre a veghea ca bezna să nu coboare în minți și în suflete; „ales” nu pentru a întruhipa Forța, ci spre a promova Spiritul, nu spre a sluji tiranii, ci spre a sta în calea lor, nu spre a acapara putere, bogăție, ci spre a suferi, spre a se jertfi pentru ca idealuri generoase și înnoitoare să izbîndească în mijlocul umanității întregi. „ales” pentru ca singele și lacrimile sale să constituie prețul perenității Cuvîntului Dumnezeiesc-Tora.

„Creatorul, a Sa Învățătură și Israel, al Său purtător de cuvînt, alcătuiesc o unitate” (Zohar, Pericopa Ahrei 73).

Una din marile creații ale lui Marc Chagall ne înfățișează un Evreu singur, la marginea unui tîrșușor din care a fost alungat, pe al cărui chip se împletește o nemărginită suferință cu o nezduncinată încredere. El e singur și totuși nu este, căci tabloul ni-l arată că se sprijină de o Carte, sulul sfînt al Torei, iar privirile îi sînt îndreptate, prin studiu, spre „Acela care ne dă Tora”.



desen de MARC CHAGALL

Unicitatea Creatorului, aceea a Cuvîntului Său necontenit rostit, mereu înnoit și aceea a Poporului a cărui supremă rațiune este de a fi Purtătorul acestui cuvînt de-a lungul mileniilor istoriei și al meridianelor pămîntului, iată explicația enigmei Eternității lui Dumnezeu, a Torei și a lui Israel.

Evreul lui Chagall nu e singur. Alături de dînsul se află Învățătura Dreptății și a Păcii. Alături de el se află Dumnezeu Adevărului și al Binelui.

Toți Trei — Creatorul, Cartea și Omul — își chezașuiesc unul altuia existența și perenitatea.

TELEGRAME

Excelenței Sale Domnului CHAIM HERZOG

Președintele statului Israel

Cu ocazia investirii dumneavoastră în funcția de președinte al statului Israel, vă transmit calde felicitări și cele mai bune urări de sănătate și fericire personală, de pace și prosperitate poporului israelian.

NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România

Excelenței Sale Domnului NICOLAE CEAUȘESCU

Președintele Republicii Socialiste România

Vă sînt recunoscător pentru amabilele urări adresate de Excelența Voastră cu prilejul instalării mele în funcția de președinte al Israelului. Privesc cu încredere spre o perioadă de dezvoltare pașnică, precum și spre creșterea cooperării și înțelegerii între cele două națiuni ale noastre.

CHAIM HERZOG
Președintele Israelului

Din agenda de lucru a Eminenței Sale în cadrul recentei vizite în Israel și la Stockholm

(25 aprilie—10 mai 1983)

IN ISRAEL

— Eminența Sa a luat parte la lucrările Biroului permanent al Conferinței Rabinice Europene și a luat cuvîntul în dezbaterile problemelor la ordinea zilei.

— A participat la o consfățuire care a avut loc la Universitatea Ba-Ilan sub președinția prof. dr. Emanuel Rackman, președintele Universității. S-au dezbătut probleme în legătură cu catedra „Șef Rabin dr. Moses Rosen”. S-au pus bazele unor activități de studiere a istoriei evreilor din România.

— Eminența Sa a avut, în ziua de 2 mai 1983, o lungă și amicală întrevvedere cu dr. Joseph Burg, ministrul de interne și al cultelor al statului Israel. S-au discutat măsuri în vederea distribuirii sulurilor sfinte ce au fost trimise recent în Israel. Aceiași subiect a fost dezbătut într-o întrevvedere cu dl rabin Solomon, directorul general al Ministerului Cultelor.

— În cadrul emisiunii „עשה לך רב” „Întreabă-l pe Rabin”, postul de radio „Kol Israel” a consacrat o oră răspunsurilor pe care Eminența Sa le-a dat la diverse întrebări halahice (de legislație evreiască) ce i s-au adresat telefonic din toate colțurile Israelului.

— Ziarul „Maariv” a publicat, în numărul său din 2 mai 1983, un articol editorial semnat de Eminența Sa, cu titlul: „Război rece în viața evreiască?”, pe care îl reproducem în acest număr al revistei noastre.

— Eminența Sa a avut mai multe întrevvederi cu domni: Itzhak Artzi, aju-

tor de primar al Tel Avivului și Itzhak Korn, președintele Ligii de prietenie Israel—România, pîrtind discuții în legătură cu proiecte de colaborare ale F.C.E. cu organizații și foruri din Israel, privind viața culturală evreiască din România.

— În ziua de 5 mai 1983, Eminența Sa a plecat din Israel la Stockholm, spre a participa la lucrările Secției europene a Congresului Mondial Evreiesc.

LA STOCKHOLM

— Eminența Sa a rostit o impresionantă predică la Sinagoga „Yeshurun”, în ziua de sîmbătă 7 mai 1983. Au luat parte numeroși delegați veniți din diverse țări europene la sediția Congresului Mondial Evreiesc, precum și mulți coreligionari din capitala Suediei. Predica s-a bucurat de un mare succes.

— Împreună cu dl avocat Emil Schechter, secretar general al F.C.E., Eminența Sa a participat la recepția oferită de Comunitatea evreilor din Stockholm în cinstea participanților.

— Eminența Sa a luat cuvîntul cu privire la mai multe probleme ale vieții internaționale evreiești aflate pe ordinea de zi a lucrărilor Secției europene a Congresului Mondial Evreiesc.

— În seara de vineri 6 mai 1983, Eminența Sa a fost oaspetele dnei și dlui Fritz Holländer, președintele Consiliului Comunităților Evreiești Europene.

— Marți 10 mai 1983, Eminența Sa s-a întors în țară. La Aeroportul Otopeni l-au întâmpinat frunțași ai Federației Comunităților Evreiești și ai Comunității evreilor din București.

UN POPOR CU IDEALURI

O națiune, un popor, ca și un individ, se măsoară cu năzuințele, cu aspirațiile, cu idealurile sale. De cîte ori în istorie nu am fost gratificați cu epiteve de ocără, a căror idee centrală era aceea de „pragmatic” și „neschimb”?! În cartea sa de tristă celebritate „Mein Kampf”, Hitler ne caracteriza astfel: „Evreii sînt incapabili de vreun ideal”. Adolf Hitler era lipsit de originalitate. El avea numeroși înaintași.

S-ar putea scrie, de altfel, o istorie a pogromu-

rilor sau a „Soluției finale” de la Haman la Hitler. Ca toți asemenea lui, Adolf Hitler ignora, se vede, istoria poporului evreu, potențialitățile noastre creatoare, care nu se puteau manifesta plener într-un mediu ostil, ignora, voluntar sau involuntar, profesismul, pe macabei, mesianismul și cea superbă mișcare evreiască de emancipare națională, căreia i-a fost în mare măsură contemporan și care a condus la

reclădirea unui cămin dis-

trus de două mii de ani, fapt fără precedent în istoria mondială. Cine a crezut că noi ne-am identificat cu „vițelul de aur”, idol combătut și sfărîmat încă de Moșe, se înșeală fundamental și nu ne-a înțeles niciodată. În „Lexic de familie” (în rom. Editura Univers, 1981), Natalia Ginsburg, evocîndu-și tatăl, un reputat om de ști-

ȚICU GOLDSTEIN

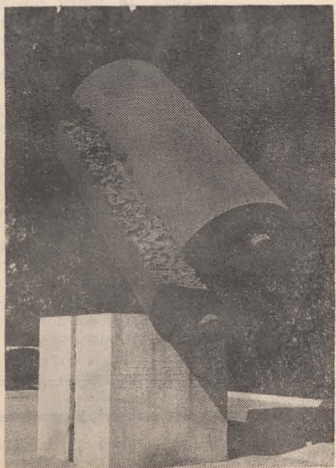
(Continuare în p. 4)

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

TORA
MARTIR

„Să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor care sînt sus în ceruri, sau jos pe pămînt, sau în apele măi jos decît pămîntul!... așa sună cea de-a patra poruncă din Tablele Legii.

Și totuși...
De-a lungul șoselei ce duce de la Tel Aviv la Ierusalim printre scheletele (contorsionate ale mașinilor — păstrate „in situ”, ca un remember — un monument: metal calcinat, sîrtecat, asemenea mașinilor, asemenea oamenilor care au existat



Monument închinat Holocaustului și Rezistenței expus la Rehovot-Israel
Sculptor: Danny Karavan

odată în ele. În memoria celor ce au luptat și s-au jertfit pentru independența țării.

În halucinantul drum prin Neghev, ochiul se oprește asupra unor ciudate monumente amintind mîhîrele. Ce mîini neștiute au adunat pietrele arse de do-goaarea pustiului pentru a omagia pionierii pieriți prin aceste locuri?

Pe colina ce domină noul Nazareth, o sinagogă a cărei arhitectură rememorează anticamerale morții lagărelor de exterminare. Un sculptor (I. Tumarkin) i-a alăturat o gură de captor și o poartă. O poartă care duce nicînde. În memoria victimelor Holocaustului.

Uimită de prezența masivă a sculpturii (mă refer la cea de for public, nu la cea din muzeu), încerc să o definesc, numind-o „In memoriam”. Născută din durere, respectînd cea de-a patra poruncă, creația sculpturală actuală din Israel nu cioplește chipuri, ci însăși DUREREA, tragedia unui întreg popor. Deci, se constituie ca artă a simbolurilor, o artă ce-și propune a reprezenta IDEEA. Și ce poate fi mai anevoios și, totodată, mai incitant pentru un artist decît aspirația, strădania de a da chip ideii?

Poate că aceste însemnări n-ar fi dobîndit vreodată „chip” dacă, la Rehovot, în apropierea casei memoriale Weizmann, nu m-aș fi întîlnit cu un monument tulburător (autor: Danny Karavan), o Tora turnată în bronz calcinat, învăluită parca în fumul captoarelor unde ardeau trupuri omenești. Monument ridicat în memoria unicei Tore care a supraviețuit lagăruului de la Auschwitz. Martiriul oame-nilor, martiriul CĂRȚII. Tora care a reprezentat, în nesfîrșii ani de lagăr, SPERANȚA, INCREDEREA, VIAȚA. Cîte zeci, sute de mii de mîini or îi atîns-o? De cîte ori, din tainițe nebănuite de călăi, a fost scoasă de sărbători pentru a usca cu lumina INVĂȚĂTURII lacrimile...

Fusesem convinsă, după vizitarea Memorialului Deportărilor de la Paris, că nici o operă de sculptură sau arhitectură nu mă va mai putea impresiona într-o asemenea măsură. Dar, pe vremea aceea, nu cunoșteam monumentul Torei-martir de la Rehovot...

ADRIANA STOICA-IOSUB

ÎN POLONIA AU FOST CÎNDVA 3,5 MILIOANE DE EVREI

TRĂIRI DE NEUITAT

VARȘOVIA — STRADA MILE, 18

O stradă, un număr, intrate pentru todeauna în istoria afirmării omului împotriva stihțiilor neomeniei.

Lexiconul de specialitate traduce „mile” prin „gingășie, iubire”. În numerația ebraică, „18” e marcat prin „iud-het”, care poate fi citit ca „hai-viață”! Iubire, viață, pentru uita celor mai inumane atrocități ale întunecatilor ani ai teroarei naziste '39-'43. Apocaliptic paradox!

La 19 aprilie '83, fosta stradă Mile, cu al ei număr 18, se apropie, poate mai mult decît oricînd, de bunele intenții ale edililor de odinioară din Varșovia, centru de cultură europeană și leagăn de viață evreiască. Bunker-ul, comandament al răscoalei ghetoului, patinat de vreme, a fost marcat de faldurile drapelului, de nenumerate coroane și jerbe de flori. Din tot ce s-a rostit aici, „KADISUL” a constituit cel mai emoționant, mai copleșitor moment al comemorării.

Iar dezideratele toponimice de odinioară, de iubire, de viață, își găsesc și ele, azi, o nouă împlinire. Bulevardul din fosta stradă Mile poartă azi numele comandantului răscoalei — „Mordehai Anielewicz”.

INTR-UN AMURG, LA BIRKENAU

Eram un număr de evrei, strînși din toată lumea de cutremurătoare amintiri și îndatoriri frățești, la început de Iar 5743, în Polonia, leagăn de cultură evreiască multiseclară, devenit cel mai sinistru teatru al neomeniei prin jocul satanic al forțelor naziste ale întunericului, în ultimul război mondial.

Trecuserăm prin Auschwitz. Aveam în fiecare din noi ore de imersie, în iadul celor 28 de „block-uri” reconstruși cu extremă migală în numele unui infricoșător „al tishkah!” („Să nu uii!”). Trecuserăm prin „grajdurile-barăci” și prin ruinele camerelor de gazare de la Birkenau. Ne aflam acum pe platoul pe care popoarele ciuntite de fiara nazistă și-au scris, fiecare în graiul propriu, cu bronz, cu piatră, cu durere sîngerindă, etern binecuvîntata amintire a celor patru milioane de ființe omenești pierdute în acest lagăr, unul din cele atît de multe

care au nimicît 12 milioane de ființe nevinovate, din care 6 milioane de evrei „vinovați” doar de a fi fost evrei. Ne-am oprit lingă lespedele vecine scrise în ivrit, idis, română. Nu departe, pe verdele proaspăt al ierbi care acoperă unele relicve, o uriasă pată cenușie: mormanele de linguri, furculițe, căni, obiecte metalice de calitate strîns în „baraca-tezură” — „Canada” și care n-au apucat a fi valorificate (aurul dentar, expediții în tranșe de cîte 25 de kilograme, „recoltat” de la exterminări avusesse prioritate). Cîț vezi cu ochii se întinde, într-un înfiorător ansamblu, nesfîrșitul stîlpilor de beton și sîrmă ghimpată, odioasa simetrie a celor trei sute optzeci de barăci ale morții.

Groznicul bilanț expus în „blocul” martirajului evreiesc de la Auschwitz ne copleșește: Polonia 3100000; 342000 de evrei proveniți din Nordul Transilvaniei, vremenlic ocupat de horthysti... Citim cu voce tare cuvintele pline de sfințenie ale pietrelor funerare...

Un glas găitînt încearcă „Eil Mulei Rahamin” (Doamne Atotmilostiv, adăpostește sufletele fraților noștri împușcați, gazați, spinzurați, arși de viu, ucîși în torturi...)

Unii caută să-și ridice ochii de pe cele „4000000” care le pironesc privirile.

De fapt existăm ca fii ai poporului nostru, ca încă o dovadă a legităților implacabile ale Istoriei. Gîndul la cei de acasă care ne-au trimis aici, conștiința posibilităților pe care le avem acasă de a ne păstra tradițiile milenare, de a duce în continuare o viață evreiască, ne îmbărbătează.

Cîntăm „Ani maamin” („Eu cred cu o credință desăvîrșită... Cred în mintuire... cred în eternitatea lui Israel... Cred... Cred...”). Și, fiindcă soarele, cel menit să marcheze acum sfîrșitul unei zile, dar și perspectiva alteia născute, mai umane, fiindcă acest soare-prieten se hotărăște greu să ne părăsească, încingînd orizontul de parca ar aștepta de la noi ceva, începem ruga de Minha. Rostim tonicul cuvînt cu care începe această rugă „Asrei...” („ferice de cei ce stau în casa de rugă și de învățătură, ferice de poporul ce are Tora și credința în cultură și în viață și în triumful omeniului...”).

G. BRUCMAIER

Concurs internațional pe teme biblice

La 5 Iar (18 aprilie a.c.), ziua independenței statului Israel, a avut loc, la Ierusalim, încheierea tradiționalului concurs anual internațional „Hidon Hatanah” (concurs gen „Cine știe cîștigă”, pe teme biblice). S-au întrecut în acest an 30 de concurenți din 13 țări, promovați prin selecție în faza finală.

Juriul, prezidat de dr. Joseph Burg, ministrul cultelor și de interne al statu-

lui Israel, a avut o misiune dificilă, toți candidații prezentîndu-se foarte bine pregătiți. După trei serii de probe finale s-a putut face departajarea, exactitatea răspunsurilor dînd cîștig de cauză tînărului Raphi Navon din Israel, cu 66 de puncte din 70 posibile. Pe locul al II-lea s-au situat Alisa Zubin din S.U.A. și Schimon Aschual (ambii cu cîte 60 de puncte), locul al III-lea fiind ocupat de Dow Kaltowitz — Israel.



Stînga: Tînărul Raphi Navon primind premiul cuvenit pentru ocuparea locului întii. Dreapta: Alisa Zubin, din S.U.A., ocupanta locului al doilea.

Rași tradus în limba rusă
de o tînără evreică

Tînăra scriitoare, despre care se vorbește în ultimul timp mult în Israel, n-a scris vreo carte pasionantă, nici n-a creat vreun „bestseller”, și totuși a devenit celebră.

Este vorba de Frima Gurfinkel, originară din Kiev, care în prezent trăiește în Israel și a tradus Rași în limba rusă. Interesant de remarcat este faptul că Frima a învățat ebraica abia în Ulpan, la sosirea sa în Israel. Fiind întrebată de ce s-a lansat într-o muncă atît de dificilă, dînsa a răspuns că fără Rași nu se poate studia Tora.

Dacă ne gîndim că în urmă cu șapte ani Frima Gurfinkel nu știa deloc limba ebraică și nici nu auzise despre Rași, se poate afirma că această traducere constituie o performanță fenomenală.

Frima a visat demult să studieze, să soarbă din izvoarele iudaismului și a reușit acest lucru în Israel.

La sosirea în țară, cu familia, a urmat Ulpanul la Nathania, apoi a plecat la Ierusalim. A tradus peste 20 de cărți din ivrit și germană în rusă. Printre altele a tradus culegeri de cugetări ale Rabinului Kook și ale Rabinului Soloveitchik.

La început a tradus Pericopa „Beresit”, care a apărut în jurnalul „Menora”. Apoi a căutat o tribună mai largă pentru a putea tipări interpretarea lui Rași la toate cele 54 de pericope ale Torei.

Frima Gurfinkel a fost ajutată să înființeze jurnalul „Gheser”, care și-a propus ca scop să-i apropie pe oim de sursele iudaismului.

Evreii supraviețuitori ai
Holocaustului au aderat
la Congresul Mondial Evreiesc

Organizația supraviețuitorilor Holocaustului din Europa care trăiesc în prezent în S.U.A. și Canada a aderat la Congresul Mondial Evreiesc și reprezentanții acestei organizații au fost primiți cu căldură la recenta Conferință a secției americane a C.M.E. Președintele secției, Rabinul Arthur Schneier, el însuși supraviețuitor al Holocaustului, a declarat că este profund mișcat de faptul că i-a revenit cînsa de a primi pe acești evrei în C.M.E., din care fac parte 67 de comunități evreiești din diferite țări ale lumii, atît din Apus, cît și din Răsări.

Prin aderarea organizației evreilor salvați din Holocaust, secția americană devine cea mai mare dintre toate secțiile, reprezentînd în jur de două milioane de suflete, membri a 28 de organizații centrale evreiești din America.

Organizația americană a supraviețuitorilor evrei ai Holocaustului din Europa și-a ținut prima întîlnire în Israel, în 1981 și, recent, a organizat o mare manifestație la Washington cu prilejul celei de-a 40-a comemorări a eroice răscoale din ghetoul de la Varșovia.

Peste 10000 de supraviețuitori au participat la această manifestație de masă și au exprimat guvernului american sentimentele lor de recunoștință.

Norma Levit — președinta unei
Comisii O.N.U.

Proeminenta conducătoare evreică-americană Norma Levit, care reprezintă Congresul Mondial Evreiesc în Comisia O.N.U. pentru colaborare culturală, a fost aleasă ca președintă a noii comisii, de pe lingă O.N.U., pentru cooperarea dintre tînără și vechea generație, pentru înbunătățirea situației sociale, împotriva somajului și pentru întărirea păcii în lume.

Noua Comisie a O.N.U., de sub președinția Normei Levit, va iniția o largă acțiune de propagandă pentru traducerea în viață a telurilor susmenționate și pentru a încuraja popoarele să facă pași hotărîți în această direcție.

O.N.U. a început în ultima vreme să se ocupe înțelegătoare de problema tînerii și a vechii generații. În 1982, s-a organizat la Viena o conferință internațională, care s-a ocupat de problema ameliorării situației oamenilor vîrstnici, iar anul 1985 a fost proclamat de către O.N.U. drept „Anul Internațional al Tîneretului”.

Reamintim că președintele Comitetului consultativ al O.N.U. pentru organizarea Anului Internațional al Tîneretului este reprezentantul României, dl Nicu Ceaușescu.

(Urmare din p. 1)

într-o italian, scrie: „Cum de au putut să iasă din neamul acela de bancheri, care erau strămoșii și părinții tăii, tatăl meu și fratele lui, Cesare, cu totul lipsiți de orice simț, al afacerilor, nu știu. Tata și-a dedicat întreaga viață cercetării științifice, profesie care nu i-a adus bani și avea despre bani o idee cât se poate de confuză, dominată de o indiferență fundamentală”. La „mirarea” scriitorului am putea răspunde: adevăratul pol în jurul căruia gravitează poporul evreu este Cartea (Știința, Cultura, Spiritualitatea). Dar, pentru a nu ne mai mira de nimic, trebuie să cunoaștem istoria, în general și istoria mentalităților, în particular.

Să ne reamintim astfel de „regula de aur” a lui Frederic cel Mare: „un evreu este util doar în măsura în care e bogat”. Se poate un principiu mai cinic?! El, ca și alte capete încoronate, persecuta pe fiii sârmani ai lui Israel, „les petits juifs”, distribuind, în schimb, privilegiile aceluia capabil să creeze industrii, de bușee comerciale și, mai ales, să procure bani. Importanța economică a evreilor a fost însă mult exagerată, atât din motive de concurență, cât și pentru a drena minia populară contra „străinului”. Studiind relația dintre economie și religie, K. Samulsson dez-

văluie acest mecanism: „De câte ori se întâlneau citiva francezi într-un context de afaceri, comentariul suna: «numeroși hughenoti». Din cauza aceluiași raționament au suferit și evreii. Prezența citorva comercianți și bancheri evrei la e-saloanele superioare ale afacerilor a fost suficientă pentru a face pe mulți să creadă că toată marea finanță se găsea în minile evreilor, în timp ce în America și în Europa occidentală elementul evreiesc era relativ puțin important” („Economie et religion”, Mouton, Paris, La Haye, 1971). Mitul „evreului bogat” se dovedește, la o analiză economică mai atentă, un basm creat printr-o operație abila de diversiune științifică în imaginea populară, de către clasele conducătoare exploataatoare, funcționând ca un paratrăsnet sau țap ispășitor

UN POPOR CU IDEALURI

în perioadele de criză și de răzmeriță. Bineînțeles, priceperea și relațiile evreilor din Diaspora au fost elemente însemnate în legăturile economice și culturale dintre continente, dintre Răsărit și Apus, peste barierele naționale și lingvistice.

Cind evreii au fost alungați de Inchiziția din țările iberice, Baiazid al II-lea a exclamat: „Ce grozăvie! Și-au dat singuri la cap. Să vină la noi!” Se știe însă că evreii iberici au preferat, în general, toleranța și ospitaliera Olandă sau alte țări.

Antisemitismul nazist a avut și el, cum se știe, un caracter diversionist și pseudopopular, dând popu-

lației germane, la început, iluzia că prin izgonirea evreilor se crează o societate nouă, „sănătoasă”. Operația de curățire a fost incredintată unui expert: Eichmann. Documentele timpului ne dezvăluie un model „exemplar” de expulzare a evreilor din Austria, atât de bine pus la punct, încât imise până și centrala de la Berlin: o uzină automată de jefuire a evreilor, un fel de combinat perfect. La un capăt intra un evreu care mai poseda câteva bunuri; el mergea de la o agenție la alta, de la un ghișeu la altul, străbătând însă același imobil și ieșea la celălalt capăt, fără bani, fără drep-

turi, doar cu un pasaport, pe care sta scris: „Trebuie să părăsesc Austria în 15 zile; dacă nu, veți fi trimis într-un lagăr de concentrare”. Inchiziția tehnocrată a lui Hitler a înlocuit însă repede expulzarea cu genocidul (a se citi „Jaf cu omor”), pentru a „scurta”, probabil, suferințele milenare ale poporului evreu.

Cei care ne-au reproșat lipsa de ideal să-și fi făcut din spolierea drepturilor altora un „ideal”? Cit despre aspirațiile noastre, fiecare generație a avut engramată în „codul ei genetic” mesajul „La anu”, la Ierusalim”, transmis până în zilele noastre și care exprimă, lapidar, un crez, un ideal. Un popor de idealisti? Să ne amintim de pionierii reconstrucției Israelului, de acea minoritate curajoasă, avind de partea ei adevărul și dreptatea, cum a putut ea salvarda o

idee și călăuzi o națiune către Renaștere, a unii protagoniști slăbiți.

Nemălințuită stătorică a decolonizării diale, pe care Israel a ratat-o, a permis ca pe tr-un scump tribut sînge și trudă, un popor care nu avea decât o istorică, religioasă, psihosocială și culturală să se întreprize, demn, astfel definițiile adevărate ale națiunii.

Reclădirea căminului evreiesc a fost, fără îndoială, una din puținele „poli care au prins viață” pe sofer profetică, ce nu răsuna în desert, ca cea, la sfîrșitul secolului al XIX-lea; Națiunea nu este atât de puternică sau atât de bogată, cum se poate muta un popor într-un loc într-altul. Nu o idee poate săvîrși minimele acesteia. Ideea a stat iudeu dispune, în India, de o asemenea forță. În lunga noaptea istoriei lor evreii însă și-au întrerupt firul vieții. „La anu”, la Ierusalim”. Este vechea noastră deviză.”

Acest gînd luminos a rătat calea spre atingerea unui astfel de tel, demonstrînd că „visătorii gheto” au fost mai vizionari și idealisti, redînd definitiv națiunii noastre onoarea, demnitatea și sensul colectiv al existenței.

Idealurile nobile ale Cărții, Muncii și Demnității au fost constanțele istoriei noastre.



DECESE

În trimestrul I 1983, în comunitățile evreiești din țară au fost înhumați:

ARAD: Weisz Ladislau (76 de ani), Reich Șarlota (77), Rosenberg Elisabet (82), Banyasz Gavril (80), Grieshaber Zoltan (87), Kohn Margareta (84), Helmer Mauriciu (71), Chaskel Etelka (58), Nussbaum Elisabeta (84), Hollaender Ernest (82), Mencer Elisabeta (92), Kagka Tiberiu (76), Szilagy Eduard (62), Schillinger Irina (67), Dohanyi Eszter (75), dr. Wolfner Iuliu (87), Reinitz Sandor (75). **BACĂU:** dr. Moscu Sontag (75). **BOTOȘANI:** Bruha Moise (82), Rapaport Ita (57), Muraru Ana (46), Witinig Moise (75), Leibovici Isac (77), Raicher Leon (87), Blumenfeld Clara (96), Salter Henry (86), Leiba Ițic (87). **BUHUSI:** Rosenberg Solomon (86), Moritz Rebeca (76), Weisshuch Hana (82), Tenențap Leibu (82). **BUZĂU:** Anghelovici Leon (81). **CÎMPULUNG MOLDOVENESC:** Gartenlaub Ana-Rachel, Katz Bruno, Weber Malche, Sara Iwanier (75). **CLUJ-NAPOCA:** Altman Elena (71), Leb Edmund (73), Barany Elemer (76), Markovits Bela (70), Steuerman Gheorghe (76), Vass Eva (75), Frankovits Teres (76), Nussbaum Imre (73), Mihailevici Roza (77), Fabian Cecilia (72), Eisekovits Max (74), Nichtburg Elisabeta (79), Rosenthal Viorica (62), dr. Steiner Sidonia (86), Frisch Bela (81), Salamon Luiza (68). **CRAIOVA:** Kinmann Severin (85), ing. Cofariu Aser (73). **DEJ:** Iacob Mendel. **DOROHOI:** Cauffman Silvia (65), Zisu Ștrul (72), Noiangu Filip (70), Rotaru Peisich (80), Boiangu Henrieta (70), Solomon Iacob (77), Popovici Ghizela (78), Sipurel Ghita (75), Agoldoavie Ițic (83), Finkelstein Iacob (84), Faler Avram (87), Mihailovici Vili (70), Vainstein Mendel (80), Cococariu Aron Herscu (87), Sacagiu Hența (81). **GALAȚI:** Goldenberg Aron (70). **GURA HUMORULUI:** Fiul Salo, Warter Hermann, Lotti Lackner (76). **IASI:** Dascălu Ștrul (68), Leibovici Fani (77), Grosman Israel (63), Blender Haia Ruzla (70), Rabinovici Lupu (84), Avram Reizla (81), Steinbaum Moise (83), Polak Lișka Keila (72). **ORADEA:** Szabo Hermina (80), Goldhammer Ileana (72), Goldhammer Andrei (75), Philipp Francisc (63), Blum Pal (76), Simon Adalbert (78), Kohn Jolan (72), Walner Jeno (77), Lederer Miklos (84), Rosenblath Josif (63), Radoslavevici Ghizela (78), Kalman Elvira (74), Pollak Imre (73), Adonyi Kornelia (79), Fischer Bela (66), Legman Ludovic (63), Grunwald Emeric (59). **PIATRA NEAMȚ:** Smil Josif (91), Faingold Roza (80). **PITEȘTI:** David Roza (79). **PLOIEȘTI:** Bellak Olga

(72), Păunescu Ruhlă (53), Iotcovici Marcu (76). **REȘITA:** Weinberger Iosif (72), Szorger Renee (79). **RIMNICU-VILCEA:** Sonnenklar Rasela (87). **ROMAN:** Sufăr Samuel (86), Abramovici Roza (63), **SIBIU:** Weisz Edmund (75). **SUCEAVA:** Leiba Șapsa (74), prof. Pariser Edith (72), Zeilig Meer (67). **TIMIȘOARA:** Julius Ioana (89), Klein Rozalia (76), Schwartz Eva (58), Rado Aurela (81), Rosenfeld Etelka (85), Magyar Olga (77), Kardos Clara (79), David Armin Herman (68), Rosenberg Elena, Mare Elisabeta (70), Weissmann Agneta-Ana (46), Marcovici Sharie Berl (84), Perlmutter Matilda (73), Cohn-Constant Ghizela (80), Neumann Pavel (79), Kardos Șarlota (86), Izsak Ferenc (73), Geiringer Desideriu (96), Grün Markus (89), Teichner Pavel (87), Bergmann Victor (81), Feller Max (70), Fischer Hugo (102), Singer Paula (89), Filgut Desideriu (78), Miliesics Serena (79), Herind Stefania (75), Saloman Isac (92), Rado Melitta (89), Baruch Maurițiu (85). **TG-MUREȘ:** Acker Ludovic (78), Vizeel Ana (70).

În cimitirele Comunității evreilor din BUCUREȘTI, în perioada 8.IV—8.V.1983, au fost înhumați următorii:

Baraș Aron (55 de ani), str. Cosmonauților 43; Nissim David (79), str. Spandarian 5; Körner Aurel (59), Șos. Costentina 7—13; Weiner Roza (89), str. Sf. Apostoli 37; Heitzner Ides (88), Croitoru Ioina (73), Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Strulovici Salo (59), str. Nicolae Iorga 17; Rotner Aizic (81), str. Cavaii Vechi 1; Lak Wilheimine (92), Căminul F.C.E. Călărăși; Rosenberg Jean (68), Calea Moșilor 133; Goldstein Bruha (83), B-dul Metalurgiei 5; Șerbănescu (Spiegler) Simion (81), str. Dînești 2; Sommer Iosef, Aleea Someșul Cald 4; Santa Fany (81), Intrarea Mintuleasa 5.

Abramovici Bernard (68 de ani), str. Aurel Vlaicu nr. 23; Segall Fani (79), str. Ion Voinescu nr. 6; Wildmann Isac (86), str. Sf. Ion Nou nr. 11; Cimpeanu Isidor (80), str. Slănic nr. 20; Postmanțir Vitla (72), str. Arcului nr. 3; Marcus Rahil (72), Weinrauch Silvia (83), Căminul „Amalia și dr. Moses Rosen”; Tamler Esther (86), str. Treștiana nr. 11; Saffro Perl (85), Krochmalnik Sara (96), Căminul „Martin Băltus”, Hoffner Sofia (83), Căminul F. C. E., Calea Călărăși nr. 18, Cohn Rică (50), str. Valea Buzăului nr. 12, Herșcovici Hajdu Margareta (85), Intr. Caragiale nr. 5, Ianconescu Jak (87), str. Dristor nr. 97; Leventer Bercu (78), B-dul 1 Decembrie 1918, nr. 18, Zilberbus Isidor (85), str. Galați, nr. 199, Grün Charlotte (81), B-dul Păcii nr. 148, Horanstein Bertha (86), str. Mitropolii Filaret nr. 41, Avramovici Moise (82), str. Barajul Lotru nr. 2, Mărculescu Paul (72), B-dul I. G. Duca nr. 4, Kohner Dora (77), str. Liveni nr.

23, Karpati Ilona (76), str. Romniceanu nr. 8, Iosefovici Maria (76), str. Udricani nr. 21, Streit Lidia (80), B-dul Brincoveanu nr. 118; Solomon Mircea (64), str. Tirana nr. 3, Fluture Ietti (64), str. Reconstrucției nr. 4, Walvavic Dezso (82), șos. Sălaj nr. 265.

Șeful Culturii Mozaic și conducerea Federației Comunităților Evreiești din R. S. România, precum și aceea a Comunității Evreilor din București deplîng în celebrarea din viață a profesorului de ebraică

HAIM WEISSBUCH
care a dedicat mulți ani din viața sa educației religioase a copiilor noștri în Talmud Toră, a fost unul din cei mai de vază colaboratori la Hevra Șas (Institutul de studii talmudice), a activat cu devotament în viața sinagogală și și-a câștigat respectul și dragostea coreligionarilor.

Și-a îndeplinit idealul și și-a trăit cei din urmă ani în Țara Sfîntă, unde a decedat, la Haifa, în ziua de 6 februarie 1983 (29 Șvat 5743).

Fie-i amintirea binecuvîntată!

Sofica — soție, Silvia — fiică, Moșe — ginere, Ghila — nepoată, precum și întreaga familie anunță decesul veneratului lor

HAIM WEISSBUCH
profesor, 81 de ani.
Inhumarea a avut loc la data de 6 februarie 1983.

Soția și restul familiei anunță cu durere că la 1 iunie se împlinesc opt ani de la decesul iubitelui nostru

SIMON FEDER
și 7 ani de la decesul iubitei noastre surori

LIEBER JEANETTE
Fie-le memoria binecuvîntată!

Soția, fiul, nora, nepoții și restul familiei anunță că la 15 iunie se împlinesc doi ani de la decesul scumpului nostru

SCHIOPU AVRAM ARON,
pe care nu-l vom uita niciodată.

Omagiu de prețuire și nestearsă amintire memoriei dragiei și devotatei

ENTA GROISMAN
Botoșani
la împlinirea unui an, la 15 mai 1983 (3 Sivan), de la ireparabila dispariție.

FAMILIA

Maria Calman — fiică și dr. Marius Bernfeld — nepot, anunță cu durere că se împlinesc 32 de ani de la pierderea neuitatei mamă și bunică, scumpa noastră

RACHELA GEORGESCU
Indurerăți: soțul — Costel, Rodica și Nicu — copii anunță stingerea din viață a soției și mamei

profesoara **FLUTURE IETTY SCHULLER**
Rădăuți
Fie-i veșnică amintirea!

Tința — soție, Bety — soră, cumnata și nepoții amintesc celor ce l-au cunoscut pe bunul și dragul lor

MIȚU ȘFARTZ
că la 5 Tamuz se împlinesc 15 ani de cînd ne-a părăsit.

Cu profundă durere, enoriașii Comunității evreilor din Hirlău anunță moartea fulgerătoare a lui

NUHĂM GRIMBERG
Obștea hirlăuană îi va păstra o veșnică amintire.
Inmormintarea a avut loc joi, 31 martie 1983.

Cu adîncă durere reamintim că la 20 mai se împlinesc doi ani de cînd a plecat pe ultimul drum

AVRAM ȘAILA
Suceava



CONFERINȚE

BUCUREȘTI

Cristina Luca Boico, Nicolae Minei, Victor Birlădeanu — Masă rotundă „Holocaust”, 21.IV.

Vicu Mindra, B. Elvin, Anton Celaru — Masă rotundă „Mihail Sebastian”, 28.IV.

Regizor Zoltan Turner — Chagall și ilustrarea Bibliei, 5.V.

Ticu Goldstein — „Așkenazim și Sefardim”, 12.V.

COMUNITĂȚI DIN ȚARĂ

Acad. Al. Graur — „Filologii români de origine evreiască”, 15.V. — Bacău.

Anton Celaru — „Isaac Bashevis-Singer, laureat al Premiului Nobel”, 9.IV — Bacău; „Rabi Akiva în istorie și legendă”, 16.IV. — Iași.

Prof. dr. David Riemer — „Opere fundamentale ale iudaismului”, 23.III. — Constanța; „Răscoalele evreiești din ghetourile Poloniei”, 17.IV. — Tîrgu Mureș; „Agada în Talmud”, 30.IV. — Cluj-Napoca.

I. M. Ștefan — „Personalități evreiești în științele exacte și tehnice din România”, 17.IV. — Piatra Neamt; „Științele exacte și medicina în antichitate și în Evul Mediu iudaic”, 15.V. — Timișoara.

Ing. Dan Regenstrief — „Răscoalele evreiești din lagărele morții” 8 mai, Constanța și 9 mai Tulcea.

Prof. M. Clarian — „Renasterea limbii ebraice vorbite”, 15.V. — Baia Mare.

Prof. N. Șaim — „Proverbele lui Solomon”, 17.IV. — Cluj-Napoca.

Dr. S. Salzberg — „Comunitatea evreilor din Botoșani în secolul XX”, 22.IV. — Botoșani.

Prof. H. Riemer — „Răscoalele evreilor din ghetourile Poloniei”, 17.IV. — Brăila; „Introducere în etica iudaică” 21.IV. — Iași.

CLUJ-NAPOCA. La 17 aprilie a.c. dl prof. Șaim Nathan a ținut aici o conferință cu titlul „Proverbele lui Solomon”.

Conferința a avut loc în localul restaurantului ritual și a fost urmărită cu mult interes de enoriași, care au umplut

sala și au aplaudat călduros pe conferențiar.

Președintele Comunității, dr. Kertesz Nicolae, a mulțumit dlui prof. Șaim pentru conferința ținută, care a plăcut foarte mult.

BACĂU. În ziua de 8 mai a.c. președintele Comunității evreiești locale, ing. I. Wenger, a vorbit despre „Impresii de la comemorarea răscoalei Ghetoului din Varșovia”. Vorbitoarea a evocat, pregnant și viu, zguduitoare episoade ale Holocaustului precum și momente de rezistență eroică împotriva fasciștilor germani, momente care au marcat voința unui întreg popor de a lupta pentru demnitatea sa.

În încheiere, cursanții de Talmud Tora, la care s-a asociat numeroasa asistență, au intonat cântecul „Am Israel Hai” — „Poporul evreu trăiește!”.

Prof. L. IOSIF

CONSTANȚA și TULCEA. Duminică 8 și luni 9 mai 1983, dl. ing. Dan Regenstrief a ținut în cele două localități conferința „Răscoalele evreilor din lagărele morții de la Treblinka, Maidanek și Auschwitz”.

Reamintind, într-o relatare emoționantă, eroismul fraților noștri care s-au răsculat de mai multe ori împotriva călărilor nazisti și au luptat pe viață și pe moarte, conferențiarul a subliniat că poporul nostru a fost, este și va fi un popor al cărții și al păcii.

În continuare corul ȘIRA VEZIMIRA al cursanților de Talmud Tora, dirijat de prof. Mihael Damian, a prezentat un bogat program de cintece tradiționale și folclorice evreiești.

ȘERBAN GHEORGHIU și IZU GOFFMAN

IASI. Prof. Haim Riemer, prim redactor al „Revistei Culturii Mozaic” a prezentat o largă expunere privind etica iudaică. Ilustrându-și bogat conferința prin citate esențiale privind conținutul umanist al eticii iudaice și faptul că cerința de a-ți iubi aproapele ca pe tine

insuși a constituit o permanență a existenței milenare a poporului evreu, vorbitoarea s-a oprit pe larg și asupra unor aspecte dramatice din viața poporului nostru, purtător al acestei etici pentru care a plătit adesea cu jertfe incommensurabile.

Conferențiarul a făcut o profundă impresie în rândurile auditoriului și prin bogăția argumentării și prin modul atractiv în care și-a susținut ideile, pe deplin convingătoare.

Dr. RUBIN BEN ȘALOM

TIMIȘOARA. În sala mare a Comunității evreilor se țin lunar conferințe pe teme de interes iudaic.

Conferințele se țin sub conducerea Prim-Rabinului dr. Neumann Ernest, care informează publicul despre problemele actuale comunitare, de asistență socială etc. și prezintă semnificația zilelor de sărbători evreiești.

Vă prezentăm scurte relatări despre cîteva din aceste expuneri:

„Muzicologul Papler Ladislau a ținut o interesantă conferință despre „Violoniști evrei renumiți”, cu ilustrații muzicale, înregistrate pe bandă. Dintre muzicienii israelieni celebri, conferențiarul a relevat pe Yitzhak Perlmann și Pinkas Zuckermann.

În cadrul aceluiași ciclu, a avut loc și conferința ing. Reiss Gh., membru activ al Comunității evreilor din Lugoj, despre opera marelui artist Marc Chagall. Conferențiarul a prezentat o suită de imagini color, pe un fond muzical adecvat, cu explicațiile respective.

Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la tristul eveniment al venirii la putere, în Germania, a lui Adolf Hitler, prof. Weidmann Carol a ținut o documentată și interesantă conferință, cu titlul: „Din istoria evreimii germane”. Conferențiarul a relevat activitatea unor evrei germani celebri, savanți, artiști, cărturari, care au contribuit la propășirea Germaniei.

Conferințele au fost ascultate cu viu interes și cu deosebită atenție, pentru calitatea, nivelul și conținutul lor.

Răspundem cititorilor

MEFIBOȘET, omul suferinței, omul fidelității

Intr-o scrisoare adresată redacției, un cititor din București solicită lămuriri asupra termenului „mefiboșet”.
„Intimplarea mi-a adus sub priviri — ne scrie cititorul — un cuvînt oarecum straniu: „mefiboșet”. M-am oprit asupra lui din pricina rezonanței sale neobișnute. Era, în mod evident, o creație ad hoc, un soi de metaforă. Este acest cuvînt de origine ebraică? Dacă da, ce semnificație are el la propriu? Și cu ce ilc poate fi utilizat metaforic?”

Cuvîntul „mefiboșet” este, în mod evident, o creație ad hoc, provenind din numele biblic Mefiboșet, care a aparținut unui contemporan al regelui David. Deși joacă un rol relativ modest în evenimentele epocii (pomenește de el doar cîteva capitole ale cărții a doua a lui Smuel), Mefiboșet se impune cititorilor Bibliei prin dramatismul existenței sale și prin caracterul său întregu.

Coborîtor din regele Saul (tatăl său fiind primul fiu al acestuia, viteazul și lucidul Ionatan), Mefiboșet a trăit la vîrsta de cinci ani o dublă tragedie: și-a pierdut tatăl și bunicul în luptele duse cu filistenii pe muntele Gheilboa, iar el însuși a fost lovit de o gravă infirmitate: în panica declanșată de vestea înfrîngerii, doica sa, vrînd să fugă cu el, l-a scăpat din brațe, ceea ce a avut ca urmare paralizarea ambelor sale picioare.

Nefericitul prinț s-a bucurat mai tîrziu de larga mîrîmire a regelui David, care ținea să dea uitării prigoana la care a fost supus de către Saul, predecesorul său, și, mai ales, să cinstească astfel loialitatea și prietenia ce-i fuseseră arătate de Ionatan. Lui Mefiboșet s-au fost recunoscute drepturile asupra avuțiilor casei lui Saul și, ca o osîncare a demnițăților sale, a căpătat statutul de oaspete permanent la masa regală.

Dar soarta îi mai rezerva o amară încercare.

Puternică lovitură pe care avea s-o primească regele David prin răzvrătirea fiului său Absalom a făcut și din Mefiboșet o victimă. O victimă a calamității, de astă dată. La retragerea sa din Ierusalaim, David a fost întîmpinat de Tiba, robul lui Mefiboșet, care i-a relatat că acesta ar fi rămas în capitală cu nădejdea că-i va fi atribuită domnia. Scototind că Mefiboșet s-a făcut vinovat de o flagrantă ingratitude, regele a hotărît ca toate bunurile lui să intre în posesia lui Tiba.

Adevărul avea să iasă la iveală după înfrîngerea și moartea lui Absalom. În cursul mersului de întoarcere a lui David spre Ierusalaim, Mefiboșet s-a înfățișat regelui ca o întrușchirare a dezolării. Veșmintele îi erau murdare, picioarele neșpălate, barba nepieptănată. Nu se mai îngrijise din clipa plecării lui David în pribegie, acesta fiind singurul mod în care se putuse solidariza cu adîncă miînire a regelui. De fapt, dorise și el să părăsească Ierusalaimul, odată cu David. Dar, fiind infirm, a depins de serviciile slujitorului său, care, pregătindu-și intriga, i le-a refuzat.

Aflînd că a fost indus în eroare, regele a ridicat imediat oprobiuul nejust aruncat asupra prințului și, în marea, surprinzătoare lui generozitate (pe care a manifestat-o și în multe alte împrejurări), l-a cruțat pe Tiba.

Epica densă a vieții lui Mefiboșet îndreptățește, așadar, tratarea lui ca un prototip. El simbolizează suferința provocată de întîmplarea oarbă, vulnerabilitatea trecătoare la defăimare, dar, tîcnotă, și țaria de caracter, noblețea morală, recunoștința sinceră și fidelitatea. Numai în acest sens numele său poate căpăta valențe metaforice. Eventuala lui folosire nu poate fi — metaforic vorbind — decît un omagiu la adresa evreilor. Orice altă utilizare a termenului dovedește ignoranță din partea celor care l-ar folosi.

A. CELARU



FOTBAL ÎN SPATELE REȚELELOR DE SÎRMĂ GHIMPATĂ

În Roma antică, viața prizonierilor de război constituia, printre altele, un obicei de distracție pentru patricieni și gloată. Cei mai rezistenți dintre prizonieri erau selectați pentru a deveni gladiatori. Dar luptele dintre gladiatori și luptele gladiatorilor cu fiare, în arene, spectacole de o revoltătoare violență și cruzime, s-au dovedit a fi nevinovate jocuri de copii față de atrocitățile comise de nazisti în lagărele de concentrare din timpul celui de-al doilea război mondial.

„Alte măști, aceeași față!”. Locul arenei a fost luat de terenul de fotbal, al gladiatorilor — de victimele „rinoceritei” hitleriste.

Judecătorii erau recrutați din rândurile deținuților lagărelelor morții, iar publicul era alcătuit din ofițeri și personalul lagăreului. Aceștia, amatori de fotbal, alcătuiseră pentru plăcerea lor echipe formate din prizonieri și organizau meciuri.

Da, într-adevăr, meciuri jucate conform regulilor de fotbal, pe terenuri reglementare, cu mingi reglementare, disputate de jucători în ținută reglementară. Desigur, ținuta era reglementară, dar nu și jucătorii și nici publicul.

Echipe de fotbal în lagărele de concentrare? Meciuri disputate pentru cupa morții? Este vorba de povestea sinistră a echipei de fotbal ce a aparținut anexei de la Birkenau, polul industrial al morții de la Auschwitz, relatare reconstituită

pe baza amintirilor din activitatea sportivă a unui oarecare Sándor Schwarcz în lagărul de exterminare. Amintirile sale au devenit cunoscute opiniei publice prin cartea lui Gábor L. Kelemen „Marcare în umbra morții”.

Pentru a înțelege mai bine activitatea sportivă a lui Sándor Schwarcz în lagărul de la Birkenau este suficient să reamintim cîteva date referitoare la una din cele mai furtunoase și rușinoase epoci din istoria Ungariei.

19 martie 1944. Ungaria este ocupată de armata Germaniei hitleriste. Se formează un guvern nou. Dictate de nemți, se iau o serie de măsuri îndreptate împotriva evreilor.

5 aprilie 1944. Steaua galbenă obligatorie pentru toți cetățenii unguri considerați evrei.

7 aprilie 1944. Populația evreiască din provincie este transferată în ghetouri. Fiecare poate lua 50 kg de bagaj.

15—16 mai 1944. Începutul deportărilor masive. În primul rînd evreii din teritoriile ocupate de horthyști în 1940 (nordul Transilvaniei). Destinația — Auschwitz. Cei descărcați din vagoane în gara de destinație sînt selecționați de celebrul doctor Mengele.

În cursul selecției „mengeleiene”, Sándor Schwarcz este trimis „la dreapta”, ceea ce însemna — pentru moment — viața, adică muncă pînă la epuizare.

Ofițerii puneau și întrebări ciudate noilor veniți cu trenul: „Cine știe să joace fotbal?” sau „Este cineva jucător profesionist de fotbal?”. Sándor Schwarcz a răspuns afirmativ. Nu fusese niciodată profesionist, dar jucase în cadrul cluburilor de amatori din Debrețin cu mulți ani înainte. Avea o presimțire; trebuia să-și încerce norocul.

A trecut cu bine examenul și a fost încorporat într-o echipă în care se găseau nouă țigani din Germania și un alt evreu ungur. „Directorul tehnic” era, de asemenea, un evreu ungur. Sarcina lor era deosebit de simplă: disputarea meciurilor și cîștigarea lor. Pierderea lor nu era deloc indicată. Dacă victoria era egală cu prelungirea, deocamdată, a vieții, pierderea unui meci era sinonimă cu sentința de moarte; o echipă ce pierde este inutilă. Trebuie să menționăm că victoria nu era garanția vieții, era numai o posibilitate de supraviețuire.

Și la Birkenau o asemenea posibilitate era un lucru extraordinar, chiar dacă avea caracter provizoriu.

Din întreaga echipă va supraviețui numai Sándor Schwarcz. Coechipierii n-au apucat ziua eliberării din lagăr: nu vor mai ajunge să joace liberi, să devină fotbaliști, antrenori, suporteri. Ei au devenit cenuși.

Subiectul tratat de Gábor L. Kelemen în cartea sa nu este absolut inedit. Realizatorul ungur Zoltán Fabri a turnat, în 1961, „Două reprize în infern”, film emoționant, tulburător, în care se prezintă peripecile unui meci de fotbal cîștigat de o echipă formată din ocași unguri împotriva unei echipe de soldați nemți; imediat după victorie a urmat exterminarea învingătorilor. În 1980, John Huston a realizat „Goana după victorie”, cu participarea unui număr mare de vedete internaționale ale cinematografului și sportului. În acest film, turnat în parte la Budapesta, victoria deținuților le salvează viața.

Cartea lui Gábor L. Kelemen, însă, cu toate punctele comune evidente, ca fotbalul și contextul războiului și fascismului, se deosebește fundamental de aceste filme. Într-adevăr, originalitatea cărții constă în autenticitatea istorică. Pentru că este o lucrare de istorie în care fotbalul, această minunată disciplină sportivă, a avut, din păcate, un rol foarte trist.

SANDOR SZAKALY



Autorul cărții Gábor Kelemen (stînga) și Sándor Schwarcz

ŞEMA ISRAEL AL ZORILOR

LA RECEPŢIA OFERITĂ DE ORGANIZAŢIA „ISRAEL HATZAIR”,
EMINENŢA SA A ROSTIT, ÎN NUMELE CONFERINŢEI RABINICE
EUROPENE, URMĂTORUL TOAST :

Imi revine mie cinstea ca, în numele Biroului permanent al Conferinței Rabinice Europene, să exprim amfitrionilor noștri, conducătorii ai lui „Israel Hatzair” („Tineretul israelian”), mulțumiri pentru frumoasa recepție ce ne-au acordat-o.

Îngăduiți-mi să exprim acest cuvânt de mulțumire printr-un „לבר הורה” „cuvânt de învățătură” legat de recenta serbare de Lag Baomer ce am prăznuit-o cu toții.

Figura impunătoare a lui Rabi Shimon ben Iohai s-a aflat în această zi sub lumina reflectoarelor istoriei. El reprezenta, pe lângă înțelepciune și învățătură, eroismul unei tinere generații care sfidează ocupantul roman, care nu se resemnează, care luptă, se jertfește pentru libertatea și independența Patriei.

În seara de Pesah însă, atunci când evocăm Sederul de la Bnei Brak, îl întrezărim pe Bar-Iohai între discipolii care stau de straji și care aduc maestrilor lor marea veste că „a sosit vremea pentru rostirea rugii de „Şema Israel al zorilor”.

Da. Şema Israel e de două feluri. Datori sintem să-l rostim „בשבך” cînd

umbrele serii de reversă în jurul nostru, cînd bezna nopții ne cuprinde și, din nou, trebuie să-l întonăm „בוקר” cînd ni se îndreaptă șira spinării, cînd razele soarelui încep să risipească întunericul, cînd lumina ne toarnă noi energii în trup și în suflet.

„כל אותו הליילה” În acea noapte de Seder, la Bnei Brak, sub cuplita teroare a împăratului Hadrian, bătrîni înțelepți, în frunte cu Rabi Akiva, s-au adunat spre a rosti „Şema Israel al nopții”. În plină beznă să nu pierzi credința, să ascuți, Israele, ecoul vremurilor demult — acesta era mesajul încurajătorilor mei ai sfintei învățături.

Astfel vom înțelege motivul pentru care Talmudul, Cartea Torei Orale „תורה שבפה” Cartea Diasporei, începe „בשבך ישראל” „Şema Israel al nopții”. Începea o lungă

noapte pentru poporul evreu. În împrejurarea sa, îl vor pîndi tot felul de primejdii. Apărarea împotriva acestora urma s-o chezușulască „Şema Israel al nopții”, ruga martirilor rostită de ei fie în clipele cînd flăcările îl sfîșiau în Colosseumul Flavilor din Roma, fie cînd au pîșit pe pragul cuptoarelor de la Auschwitz.

Discipolii însă — generația tînără, care stătea de veghe, al cărei fruntaș era Rabi Shimon ben Iohai — au pătruns la un moment dat în incinta Sederului și au grăit : „Maestrilor, a sosit vremea să rostim un alt Şema Israel, nu pe acela al nopții, ci pe acela al zorilor, nu pe acela al cufundării în trecut, ci pe acela al cuceririi viitorului, nu pe acela care se limitează la credință, ci pe acela care însuflă elan, voință, dirzenie și victorie”.

Am venit aici, în orașul sfânt Ierusalim, reprezentanți ai Comunității Israel Hatzair, Diaspora care rostim mereu „Şema Israel al nopții”, care ne străduim să ne menținem obstine prin credință, ne străduim să rezolvăm anomaliile vieții de Diaspora.

Bine ați făcut voi, „Israel Hatzair”, organizație menită să infățișeze pe „Israel tînăr”, bine ați făcut că ați organizat această întîlnire. Parcă vă auzim că spuneți „בשבך ישראל” „Maestrilor, a venit vremea să rostim un alt Şema, acela al zorilor”.

Voi construiți, luptați, vă jertfiți pentru ca Lumina să împrăștie toate veștile nopții, pentru ca viitorul mai bun să aibă gure dispariția tuturor Diasporelor, pentru ca dragostea de Dumnezeu și de oameni, care străbate ruga de Şema, să domnească pretutindeni.

Vă mulțumim pentru această simbolică recepție și vă urăm deplin succes în necuvîntata dv. muncă.

DRAGOSTEA DE OM: LAITMOTIV AL TOREI

„חזק, hazak venithazeik” „Putere, putere vă dorim și astfel împreună vom fi puternici”. Cu această urare, am încheiat, acum cîteva clipe, lectura celei de a 3-a Cărți a Pentateucului (Tora). E cartea denumită „תורה”, „Învățătură preoților”. E cartea de mijloc și nu întimplător, căci ea e, parcă, așezată pe „culmile învățăturii sfinte. Dacă prima Carte (Genesis) e dedicată marii familii umane „לכל הבריות”, „pentru toți oamenii”, a doua (Exodus) promitește de la primii pași pe care îi face în istorie poporul evreu, a patra narează peregrinările prin deșert (Bamidbar) și a cincea (Deuteronomium) recapitulează prin graiul lui Moșe „marea aventură” a revelației divine, apoi cea de-a treia Carte conține esența, ideea ce stă la baza iudaismului, a poporului menit a fi „ממלכת כהנים”, „popor de preoți”, de purtători ai mesajului biblic.

Care e ideea-motrice, temelia întregii noastre concepții de viață ?

Să o aflăm folosind o străveche metodă omiletică iudaică utilizată la încheierea citirii întregii Tore. Atunci predicatorul, talmaciul, comentatorul recurg la formula „סופה נעוץ בתחילתה” „în finele este ascunsă începutul”. Să o aflăm folosind o străveche metodă omiletică iudaică utilizată la încheierea citirii întregii Tore. Atunci predicatorul, talmaciul, comentatorul recurg la formula „סופה נעוץ בתחילתה” „în finele este ascunsă începutul”. Să o aflăm folosind o străveche metodă omiletică iudaică utilizată la încheierea citirii întregii Tore. Atunci predicatorul, talmaciul, comentatorul recurg la formula „סופה נעוץ בתחילתה” „în finele este ascunsă începutul”.

„In văzul întregului Israel” (Deuteronomium 34,12) și primele cuvinte din Cartea Creației „בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ”, „La început Dumnezeu a creat cerul și pămîntul” (Genesis 1-1).

E într-aceasta mai mult decît o gimnastică retorică. Ideea nesfîrșitei, nelimitatei învățături, ideea că „sfîrșitul” „אחרית” nu e, în concepția noastră, apocalips, ci, dimpotrivă, „țel, ideal” și ca atare continuitatea cuvîntului și înlîntuirea logică a țelului atins cu un alt „început”.

FRAGMENTE DIN PREDICA ROSTITĂ LA SINAGOGA „YESHURUN”
DIN STOCKHOLM — SIMBĂȚA 7 MAI 1983

dinamismul neconținut ce-l infățișează iudaismul care combate tot ce ține lumea în loc și trezește mereu pe oameni să nu adoarmă, toate aceste fațete ale filozofiei iudaice se află în această legătură ce o facem între final și început.

Să încercăm să recurgem la această metodă și în acest Sabat, cînd ne mai răsună în urechi ecoul celor din urmă cuvinte din Cartea „Vaikra”.

„Vaikra” e cel dintîi cuvînt al Cărții și el exprimă Chemarea, sfînta chemare ce trebuie să o resimtă acela care vrea să slujească drept Cohen, drept propovăduitor de idei, mobilizator de conștiințe, ofelar de suflete.

Marele comentator al Torei, Rași, „רש”י traduce însă cuvîntul „Vaikra” cu totul altfel decît știam că înseamnă. El dă cuvîntului sensul de „היבה”, „dragoste de seminii”. Confuzia lexicală se identifică cu cea etică. Vocația, marea chemare a Cohenului, a poporului de Cohanim, este deci iubirea de oameni. De acolo, din desișurile unei lumi a junglei, de atunci, dintr-o vreme de care ne despart trei milenii și jumătate, pornește marea chemare a dragostei de Om.

Să nu ne mire deci că tocmai la mijlocul „Cărții de mijloc”, parcă spre a

respecta în chip amănunțit legile armoniei, se află versetul „בביתך יבנה ביתי” „Iubeste pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Leviticus 19,18).

Totul, totul ne-a fost prădat de-a lungul zbuciumatei noastre istorii. Cînd vorbea însă de acest principiu pe care marea noastră învățat și martir Rabi Akiva îl numește „היבה” „dragoste de seminii”, „Principiul cel mai mare al Torei”, stă de veghe, în „Cartea Cărților”, tocmai la „mijlocul mijlocului” ei, ca nu cumva să cuteze alții să ne răpească și acest cel mai de preț bun ce-l posedăm.

Deci începutul Cărții e Vocația și vocația înseamnă dragoste. La mijlocul ei, se formulează răspicat jertfa supremă ce este dator s-o aduci pentru a-ți arăta iubirea de Om.

Finalul de an vine să aducă o completare care e o „conditio sine qua non” „בביתך יבנה ביתי” „Iubeste pe aproapele tău ca pe tine însuși”. Autorul divin biblic ne vorbește de „legi în care trebuie să umblăm, să le păzim și, mai ales, să le împlinim”.

Halacha — legea și Halicha — comportarea, umblatul printre oameni „לפני ה'” „în fața lui Dumnezeu”, „עולם” „în lume”, se confundă nu printr-un simplu joc de cuvinte, ci și în realitatea vieții.

Principiile eticii sînt frumoase și toată lumea le afirmă. Nimeni nu le contestă, dar puținii sînt aceia care fac din vorbă faptă, din principiul moral „הלכה” „Halacha”, act permanent de viață „הליכה” „Halicha”.

„Vaikra” — vocație, „Veahavta” — dragoste și „Teileichu” — împlinire prin fapte arată firul roșu care leagă începutul cu sfîrșitul cărții de mijloc a Torei, „סופה נעוץ בתחילתה”. Iată legătura logică și morală dintre începutul și finalul „Cărții preoților” care statornicește marea misiune a poporului evreu.



Evreii au un fel deosebit de a vedea lumea?

Albert Einstein

fel, și de nimic altceva. De aceea, mă îndoiesc dacă i se poate spune „religie” în sensul curent al termenului, întrucît evreului nu i se cere nici o credință, ci sanctificarea vieții în sensul suprapersonal.

Dar se găsește altceva în tradiția iudaică : este ceea ce apare atît de magnific în nenumărații psalmi — un fel de beție voioasă și de umirare în fața frumuseții și sublimității acestei lumi, din care omul nu poate dobîndi, de altfel, decît o slabă presimțire. Este exact sentimentul din care își trage forța intelectuală și adevărata cercetare științifică ; dar e tot același sentiment care pare să se manifeste în cîntul păsărilor.

Dar ceea ce am spus mai sus caracterizează oare iudaismul ? Există oare aceasta în altă parte, sub un alt nume ?

În stare pură nu există nicăieri, nici chiar în iudaism (...). Eu văd, totuși, în iudaism una din realizările sale cele mai pure și mai active. Aceasta pare adevărat, mai ales dacă ne gîndim la principiul sanctificării vieții.

E caracteristic că în preceptul de sfînșire a simbetei animalele sînt, în

mod deosebit, cuprinse, într-ait s-a simțit nevoia de a avea ca ideal solidaritatea tuturor făpturilor vii. Postulatul solidarității tuturor oamenilor se exprimă și mai energie și nu e deloc o împlinire că revendicările umanitare superioare au emanat, în cea mai mare parte, de la evrei.

O frază scurtă, pe care mi-a spus-o Walter Rathenau în cursul unei conversații, exprimă foarte bine în ce măsură conștiința sfînteniei vieții e vie la poporul evreu : „Cînd un evreu spune că merge pentru plăcerea lui la vinătoare, minte”.

Nu s-ar putea exprima mai simplu conștiința sfînteniei vieții așa cum ea există la evrei.

(Din vol. „Mein Weltbild”, Amsterdam, 1934)

TELEGRAMĂ

Excelenței Sale
CHAIM HERZOG

PREȘEDINTELE STATULUI ISRAEL
IERUSALIM

În numele meu și al zecilor de mii de evrei din România, vă exprim, Excelență, sincerele noastre binecuvântări cu prilejul instalării dv. ca președinte al statului Israel. Fie voia atotputernicului să fiți încununat de succese în toate acțiunile dv. în slujba poporului evreu, a Torei sale și a țării sale sfinte, în slujba păcii și a securității statului Israel.

Cu respect și prețuire, cu prietenie personală și cu felicitări călduroase de la familie la familie.

Dr. MOSES ROSEN

Șef Rabin al Cultului Mozaic
Președintele Federației Comunităților Evreiești

Reuniune feminină la Paris

După cum am anunțat în numărul trecut al revistei noastre, la Paris a avut loc, în zilele de 24—27 aprilie 1983, o reuniune internațională a femeilor evreiești, convocată din inițiativa organizației „International Council of Jewish Women”, cu participarea a aproape 300 de delegate venite din diverse comunități evreiești din lume.

La sedința de deschidere am adus salutul lor: marele Rabin al Franței Samuel René Sirat, dna Simone Weil, fost ministru în cabinetul francez, baronul David de Rothschild, Meir Rosen, ambasadorul Israelului în Franța ș.a.

Federația Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România a fost reprezentată de către dnele Amalia dr. Rosen și Madeleine Blumenfeld.

Atît în lucrările plenarei, cit și în cadrul atelierelor de lucru, a luat cuvîntul dna Amalia dr. Rosen, expunînd diferite aspecte din viața femeilor evreice din țara noastră, precum și o privire generală asupra comunităților evreiești din R. S. România.

Dna dr. Rosen a fost viu felicitată pentru discursurile pronunțate.

Date sintetice despre Șavuot

Sărbătoarea de Șavuot are loc în ziua de 6 a lunii Sivan (Vav Sivan). În Diaspora este la 6 și 7 Sivan.

SEMNIȚAȚIA SĂRBĂTORII

Toate cele trei sărbători (Șaloș Regalim) pe care strămoșii noștri obișnuiau să le serbeze în Templul din Ierusalim — Peșah, Șavuot și Sucot — au o semnificație dublă: istorică-spirituală și de stăvire și mulțumire lui Dumnezeu pentru recolta binecuvîntată.

Astfel:

1. Peșah e sărbătoarea eliberării din robia egipteană, dar și sărbătoarea primăverii.
2. Șavuot e sărbătoarea primirii Decalogului și a aducerii la Templu a primelor roade din recoltă.
3. Sucot e sărbătoarea corturilor și sărbătoarea culesului fructelor.

Peșah și Șavuot sînt sărbătorile „inceputului”.

Două lucruri caracterizează sărbătoarea de Șavuot:

1. Pe de o parte, e o sărbătoare de scurtă durată, o singură zi (în comparație cu Peșah — șapte zile și Sucot — opt zile), în Diaspora Șavuot se sărbătorește timp de două zile.
2. Pe de altă parte, sărbătoarea de Șavuot e bogată calitativ în conținutul ei spiritual, în obiceiuri și datini.

Această sărbătoare are diferite denumiri:

1. Hag Hașavuot — sărbătoarea săptămînilor, deoarece această sărbătoare cade la șapte săptămîni de la aducerea Omerului în templu.

2. Hag Hakațir — sărbătoarea secerișului, deoarece această sărbătoare cade în timpul secerișului grîului.

3. Hag Habicirim — ziua primelor roade, deoarece în această zi începe sezonul aducerii primelor roade ca jertfă în Templu.

4. Zman matan Torateinu — sărbătoarea în care ni s-a dat Tora, deoarece în această zi ni s-a dat Decalogul (Aseret-Hadibrot).

Primele trei denumiri — „Hag Hașavuot”, „Hag Hakațir” și „Hag Habicirim” — sînt legate de caracterul agricol-natural al sărbătorii și sînt menționate în Tora.

Denumirea Zman matan Torateinu e amintită numai de către învățații noștri, în Talmud și reluată în rugăciuni.

„DAREA TOREI PE MUNTELE SINAI ȘI PRIMIREA EI DE CĂTRE POPORUL EVREU”

De ce nu e menționată data exactă (luna, ziua) a sărbătorii de Șavuot?

Șavuot este singura din cele cinci sărbători prevăzute în Tora a cărei dată calendaristică nu e menționată explicit în Tora. Aceasta, deoarece sărbătoarea, în afară de caracterul ei agricol-natural, mai are și un caracter istoric-național-spiritual, datorită aceluia mare și înălțat eveniment Matan Tora — darea Torei! Acest aspect — spiritual — e accentuat în toate rugăciunile de Șavuot și prin citirea în această zi, în Tora, a Decalogului.

Poate de aceea a evitat Tora, în mod intenționat, să menționeze data calendaristică a sărbătorii primirii Decalogului, pentru a ne învăța că Tora e în afara noțiunii noastre de timp, că **primirea Torei** nu e limitată la o anumită zi pe an, ci trebuie să fie legată sufletește de fiecare dintre noi, zi de zi, în permanență.

De Șavuot se citește, în afară de pericopa zilei, și Meghilat Rut — legenda lui Rut —, moabita care, părăsindu-și țara și poporul, s-a atașat soacrei sale, văduva Naomi, trecînd apoi la iudaism, declarînd: „**Ameih-ami — Veeloaih — Eloai**” („Poporul tău este poporul meu și Dumnezeuul tău este Dumnezeuul meu”), declarație care a rămas simbol și model — pînă în zilele noastre — pentru cei care trec la iudaism **din convingere**.

Ca răsplată, Dumnezeu i-a dăruit un fiu, Oveid, iar fiul lui Oveid a fost Ișai, iar al șaptelea fiu al lui Ișai a fost David, regele și făuritorul statului Israel unificat.

După tradiția noastră, regele David s-a născut de Șavuot și a murit tot de Șavuot, la vîrsta de 70 de ani.

De asemenea, de Șavuot se citește „Akdamut”, un poem rimat scris în limba arameică, în acrostih (inițialele versurilor sînt în ordine alfabetică), prin care preamărăm pe Dumnezeu și a sa operă: **TORA**.

DATINI ȘI OBICEIURI DE ȘAVUOT

Fiind o sărbătoare a naturii, se obișnuiește a orna casele cu verdeață — frunze și flori mirosoare.

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

„RĂZBOI RECE”
ÎN VIAȚA EVREIASCĂ?

S-au împlinit patruzeci de ani de la răscoala din ghetoul Varșoviei. Cu sentimente de respect și poșenie, evreii din întreaga lume, din Israel și din Diaspora, din Vest și din Est și-au îndreptat privirile spre capitala Poloniei. Acolo, în această țară, se află קברי אבות — mormintele și cenușa a milioane de evrei, acolo trebuia să răsune, odată cu un Kadîș colectiv al întregului popor evreu, și cuvîntul nostru demn, energic și acuzator.

Rîndurile de față au scopul de a evidenția unele situații bizare ce s-au creat cu această ocazie și de a exprima unele nedumeriri.

Guvernul polonez a dat un deosebit fast pregătirilor pentru comemorare. A renouat, pe a sa cheltuială, sinagoga „Nozik”. Se susține că aceasta ar fi costat un milion de dolari. Nu i-am numărat, însă sinagoga arată splendid și, între ruinele unei comunități care a numărat altădată o jumătate de milion de evrei, se află azi iarăși un splendid lăcaș de rugăciune. Unul singur, dar parcă strigă către veacuri נַעֲמָ לָא יִישָׂאֵל despre „eternitatea lui Israel”.

Au fost invitate din toată lumea organizații și comunități evreiești. A fost organizat un restaurant kasher, elegant și sub strictă supraveghere rabinică ortodoxă; mass media (muzee, expoziții, presă, televiziune etc.) s-au referit pe larg la ororile comise de fascism împotriva evreilor. Da. A evreilor. Nu s-a vorbit de „persoane”, de „cetățeni polonezi” sau alte asemenea încercări de camuflare, ci s-a spus lucrurilor pe nume. S-a dat comemorărilor un caracter statal la cel mai înalt nivel.

Deodată, ne-am pomenit în presa evreiască cu apeluri de a nu se merge la Varșovia, căci totul n-ar fi decît un joc politic prin care guvernul polonez caută să cîștige simpatii.

Ei și? — mi-am zis. Chiar dacă e așa, de ce să nu mergem? Important e că totul merge așa cum am fi dorit noi. N-au decît să aibă și ei, organizatorii, profitul lor politic.

Iată însă că apare un alt apel: „Nu mergeți la Varșovia — se spune — căci contra e un guvern militar care luptă contra mișcării „Solidaritatea”. Luptătorii din ghetoul Varșoviei au murit pentru cucerirea libertății popoarelor. Noi sprijiniți pe acei care sugrumă libertatea poporului polonez”.

Mi-a crescut și mai mult nedumerirea. Am impresia că și în Argentina, și în Brazilia, și în multe alte țări există regimuri militare și că acolo „dispar” sute de evrei. N-am auzit pînă azi să ni se propună împotriva acestora un boicot. De cînd cîntărește mai greu în balanța solidaritatea cu cei de la „Solidaritatea” sau de la Biserica catolică din Polonia decît respectarea memoriei martirilor și eroilor noștri? Sint atît de convinși semnatarilor acestui apel de reciprocitatea sentimentelor „Solidarității” și preoților catolici, că și ei ne iubesc pe noi, evreii, tot atît de mult încît ar fi în stare să ne apere de alte pogromuri?

Știam, mai ales după Auschwitz, că ne-am învățat minte să avem un singur criteriu în cîntărirea lucrurilor: „Ce e bine pentru evrei” și nu ne mai avîntăm atît de naivi în lupta pentru „libertatea” altora, atunci cînd trecutul lor și sentimentele lor actuale față de noi nu-s chiar atît de sigure.

Poate fi oare acuzat guvernul Jaruzelski de un singur act antievreiesc? Nu dă el, oare, rămășițelor evreiești toate posibilitățile de a trăi o viață evreiască religioasă și culturală? Nu activează oare Joint-ul în Polonia ajutînd pe toți evreii de acolo cu hrană, cu bani, cu mijloace de existență? Atunci, de ce să-l boicoteăm?

Am mers, deci, la Varșovia. Multe sute de israelieni au făcut la fel. Mulți conducători evrei din Diaspora au venit, mulți n-au venit. S-a respectat întregul

ritual. A avut loc o extrem de impresionantă inaugurare a sinagogii. O declarație categorică ne-a fost dată de către primul ministru Jaruzelski împotriva antisemitismului. Ceremonii oficiale, reprezentanții ale Teatrului Evreiesc de Stat au avut loc, într-o atmosferă solemnă și cu respect și ospitalitate față de noi.

Deodată a izbucnit bomba, a coroanei de flori pe care urma s-o depună O.E.P. la monumentul ghetoului. Am purtat discuții cu reprezentanții guvernului. Dimineața, la 19 aprilie, au depus coroanele reprezentanții evrei din Polonia și din străinătate, organizațiile antifasciste poloneze, armata etc. A urmat un serviciu religios, pios și impresionant.

După-amiază, cu două-trei ore după terminarea solemnității, a fost invitat corpul diplomatic și cu această ocazie a depus și O.E.P. o coroană de flori, ceea ce nu putea fi împiedicat, în virtutea statutului diplomatic de care se bucură la Varșovia.

Sînt atît de convinși aceia care de la bun început nu procedat în fel și chip împotriva participării noastre la Varșovia și pînă la urmă au găsit povestea cu O.E.P., „poanta” care impresionează doar pe cei neinițiați în culisele problemei, pe aceia care nu știu că lideri evrei au fost chemați în anumite cabinete și li s-a sugerat să nu meargă la Varșovia, sînt atît de convinși că au făcut un bine poporului evreu?

Încă o nedumerire. A cînta Hatikva e un act de afirmare națională, solemn și înălțător. A cînta pe locurile Akeidei noastre, ale martiriului nostru, acolo unde eroii noștri și-au dat viața este un act plin de sfîntenie.

Trebuia, oare, s-o facem tocmai cînd capela militară poloneză cînta pentru ca să pară o învîlmășeală sonoră și astfel să se creeze impresia falsă că orchestra militară a tulburat cîntarea „Hatikvei”?

A fost o vreme cînd evreilor din țările răsăritene li se ținea limbajul acesta: „N-aveți ce căuta nici la Tel Aviv și nici la Washington și nici la Paris și nici la Londra. Acolo sînt guverne reacționare. Voi trebuie să sprijiniți cauza libertății tuturor popoarelor”. Iar noi am luptat, cu jertfe, cu efort, cu ultimă energie, ca să convingem că există un singur popor evreu, că sîntem frați cu evreii de pretutindeni, că mai importantă decît toate cauzele este pentru noi aceea a oropsitului și prizonitului popor evreu. Am reușit și azi e deja de la sine înțeles că Israelul e casa poporului evreu, că Joint-ul poate lucra la noi, că putem participa la marile reuniuni evreiești mondiale și că, pe deasupra „războaielor reci” și a încordării între un sistem și celălalt, sîntem frați cu evreii din întreaga lume.

De ce să fim tocmai noi cei care abandonăm această recunoaștere?

Dar, dacă mîine se va ține, din nou, undeva, în Răsărit, limbajul ce s-a ținut împotriva Varșoviei? Ar fi „bine pentru evrei”?

Să mă opresc aici cu speranța că aceste întrebări vor da „food for thought”, „hrană pentru gîndire”, acelora cărora le e scumpă ideea de unitate națională evreiască.

Să nu uităm nici o clipă că acolo, în Răsărit, trăiesc milioane de evrei pe care li vrem să rămîină evrei, a căror mare parte vrem să facă Alia. Fiecare pas făcut în direcția unui „război rece” ne depărtează de aceste sfînte țeluri. Fiecare strădanie în direcția contrară, adică de apropiere, de liniștire și nu de tulburare a apelor, ne apropie de ele.

Întelepțiunea populară idiș are o vorbă care ironizează pe acela care, cînd se supără cu cantorul, nu mai vrea să facă rugăciunea de Kedușă.

Poporul evreu e prea deștept ca să comită o asemenea greșeală.

(Articol apărut în ziarul „Maariv” din Israel, la 2 mai 1983)



ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

CONGRES

Pentru prima oară după cel de-al doilea război mondial, Congresul bienal al Confederației Europene Maccabi a avut loc pe teritoriul R.F.G. la Düsseldorf. Cei 35 de delegați, din 12 țări de pe continentul nostru, au discutat probleme de interes sportiv și educațional, punctul principal fiind chestiuni organizatorice legate de „Jocurile Maccabi” ediția europeană, care vor avea loc la Antwerpen (Anvers — Belgia), în iulie anul acesta. La această ediție vor participa 800 de sportivi din Israel și majoritatea țărilor europene. La congres au luat parte, pentru prima dată, și reprezentanți din Finlanda și Gibraltar — proaspăt intrate în această manifestare sportivă — precum și din Grecia, țară care a absentat o perioadă din activitățile confederației. La Antwerpen, lucrările pregătitoare sînt într-un stadiu foarte avansat. Menționăm că și ediția din 1930 a „Jocurilor Maccabi” a avut loc tot aici.

NUMIRE

Obștea ortodoxă evreiască din Budapesta are un nou rabin în persoana lui Aharon Gedalia Hoffman. El a servit în ultimii ani în diverse localități din Israel (al cărui cetățean este în prezent) și este originar din România.

EXPOZIȚIE

După cîțiva ani de succese, expoziția itinerantă „Modul evreiesc de viață” a poposit la „Bruce Castle Museum” din Tottenham. Expoziția are patru secțiuni: „Obiceiuri și practici religioase”, „Calendarul evreiesc”, „Istoria comunității evreiești din Tottenham”.

ALEGERI

Avrohom Shapiro și Mordechai Eliyahu, ambii originari din Ierusalim, au fost aleși în posturile de Șef Rabin eșkenaz și, respectiv, Șef Rabin sefarad ai Israelului. Ei succed lui Shlomo Goren și Ovadia Yosef, care au definit posturile respective în ultimii zece ani. Rabi Shapiro face parte din a șasea generație de ierusalemiți și a fost membru al Inaltei Curți Rabince a Israelului, funcție pe care a deținut-o și Rabi Eliyahu.

DECLARAȚIE

„M-am născut evreu, voi muri ca evreu și întotdeauna m-am simțit evreu”, a declarat Robert Badinter, ministrul justiției din guvernul francez.

PROIECT

Președintele François Mitterrand al Franței a anunțat că la Paris va avea loc, în curînd, o conferință internațională asupra pericolului antisemitismului și rașismului. Ideea i-a fost sugerată de prof. Elie Wiesel, care este și șeful Comisiei prezidențiale americane pentru Holocaust.

SPORTIVA

Între 25 iulie și 10 august a.c. în Israel va avea loc „Elizuria”, o manifestare sportivă și culturală internațională a tineretului, organizată și finanțată de „Elizur”, asociație sportivă și religioasă din Israel.



DOCTOR HONORIS CAUSA

Recent, Jimmy Carter, fost președinte al S.U.A., a făcut o vizită în Israel. El a purtat discuții cu personalități politice, cu prilejul prezenței sale în Israel.

Universitatea din Tel Aviv i-a conferit titlul de „Doctor Honoris Causa”.

În fotografie, fostul președinte al S.U.A. primind înaltul titlu.

FILATELICĂ

După ce, în 1971, Argentina a scos un timbru purtînd efigia lui Albert Einstein, de foarte curînd în această țară a mai fost emis un timbru de interes iudaic, realizat de binecunoscuta artistă plastică Tana Sachs.

PREMIU

Premiul Israel pentru științe juridice a fost atribuit anul acesta lui Zerach Warhaftig, fost ministru al cultelor și membru al Knessetului, pentru contribuția adusă de acesta în domeniul juridic.

SERIAL TV

Serialul TV de lungă durată „Civilizația și evreii” este aproape gata deus pe masa de montaj, a făcut cunoscut Marc Siegel, producătorul executiv al serialului, care a mai adăugat că acest film este „un studiu al modalităților în care întreaga istorie a evreilor se corelează și se integrează în istoria umanității”.

Printre consultanții științifici care și-au adus contribuția la controlul științific al acestui serial se numără dr. Norman Lamm, președintele lui Yeshiva University, dr. Gerson Cohen, cancelarul lui Jewish Theological Seminary of America; dr. Alfred Gottschalk, președintele lui Hebrew Union College — Jewish Institute of Religion etc. Serialul a fost inițiat și va fi comentat de Abba Eban, fost ministru de externe al Israelului.

MANUSCRISE QUMRANICE

La Institutul de studii orientale din Leningrad, de pe lângă Academia unională de științe, a avut loc, la 11 martie 1983, o seară dedicată manuscriselor qumranice.

Specialistul în științe istorice dr. Iosif Davidovici Amusin a prezentat un amplu referat despre manuscrisele de la Marea Moartă, vechi de aproximativ 2000 de ani, scrise în limbile ebraică și aramaică și descoperite, în 1947, în peșterile de lângă Qumran.

Recent, la Leningrad, a apărut o carte, în limba rusă, cu

descrierea amănunțită a acestor manuscrise. Autorul acestei cărți este același Iosif Davidovici Amusin.

CONCERT

La Düsseldorf, pianistul vienez Otto Slovak a dat un concert cuprînzînd în program cîtece vienez și din opere. Beneficiul realizat a fost destinat Universității Ebraice din Ierusalim.

FESTIVAL

În perioada 12—16 aprilie a.c., a fost organizat, la Paris, cel de-al doilea Festival cultural evreiesc, avînd ca obiectiv cunoașterea „bogatei și încă necunoscutului culturii iudaice”. Printre conferințe, una a fost dedicată vieții și operei scriitorului Franz Kafka.

De asemenea, pînă la 3 mai, au fost prezentate, la Cinemateca din Paris, peste 60 de filme, dintre care aproape jumătate în premieră. Printre filmele prezentate s-a remarcat o retrospectivă a operei lui Ernest Lubitsch.

CONTACTE

Recent, guvernul din Addis Abeba a hotărît să se acorde turiștilor evrei viza de intrare în Etiopia. De asemenea, urmează să fie inițiată, în Israel, o reprezentanță a agenției de navigație aeriană „Ethiopian Airlines”. Aceste măsuri vor contribui la intensificarea contactelor dintre cele două țări.

STATISTICĂ

Conform statisticii efectuate de Federația Comunităților evreiești din R. F. Germania, în această țară se aflau, la 1 ianuarie 1983, 28 202 evrei.

CARTE

O editură din München a publicat o traducere, în limba germană, a cărții „Misiunea vieții mele” de Moshe Dayan. Cartea cuprinde o expunere a tratativei israeliano-egiptene în perioada 1977—1979.

EXCURSIE ÎN ROMÂNIA

Sub titlul „Călătoria I.C.Z. cu Rabinul Piron în România”, a fost publicat un apel către cei ce vor să facă o asemenea călătorie. În introducerea, Rabinul Piron a descris elogios cele constatate cu prilejul vizitei în România. El a fost foarte impresionat de activitatea Federației, în general, și a Comunității din București, în special. O puternică impresie i-a făcut și Muzeul de istorie a comunităților evreiești din România.

DECES

În drumul său cu avionul de la New-York spre Israel, a decedat prof. Saul Lieberman, în vîrstă de 85 de ani. El a fost un erudit talmudist și a deținut funcția de docent în Talmud la Jewish Theological Seminary.

CENTENAR

Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitorului Ștefan Zweig, editura S. Fischer din Frankfurt a publicat o culegere din operele cunoscutului romancier.

VIZITA

Gaston Defferre, ministru de interne al Franței, fost primar al orașului Marsilia, a participat, la Haifa, la festivitățile prilejuite de cea de-a 20-a aniversare a înfrățirii orașelor Haifa și Marsilia. În cuvîntarea rostită cu acest prilej, ministrul Defferre a declarat: „Sentimentele profunde, pozitive (ale Franței) pentru Israel continuă să existe. Acordul cultural franco-israelian va fi reinnoit.”

SCULPTURA

Sally Hersh, una dintre cele mai cunoscute artiste plastice



din Marea Britanie, a terminat, de curînd, lucrul la o sculptură reprezentîndu-l pe compatriotul nostru Miron Grindea, editorul revistei „Adam”, a cărei tradiție publicistică o continuă și în prezent pe teritoriul britanic.

ELOGII PENTRU GIMNASTICĂ ROMÂNEASCĂ

Cea de-a 14-a ediție a campionatelor europene feminine de gimnastică s-a încheiat cu strălucit succes pentru reprezentantele României, care au cîștigat 9 medalii, dintre care 3 de aur, 3 de argint și 3 de bronz.

Agenciile internaționale de presă au elogiat comportarea gimnastelor din România a campionatelor europene de la Göteborg, subliniînd faptul că obținînd aceste medalii, România a ocupat primul loc în clasamentul pe națiuni.

Asfel, agenția Reuter notează: „Gimnastele Lavinia Agache și Ecaterina Szabo, secunde de coechibiță lor Mihaela Stănuț, au adunat în cele două zile ale campionatelor europene de la Göteborg nouă medalii, dintre care trei de aur, instalînd România pe primul loc în privește numărul medaliilor la această competiție”.

Comentatorul agenției Associated Press scrie, printre altele: „Gimnasta sovietică Olga Biserova a cîștigat titlul de campionă absolută a Europei, din România — prin Lavinia Agache, Ecaterina Szabo și Mihaela Stănuț — s-a clasat în fruntea națiunilor de pe vechiul continent, cucerind nouă medalii la campionatele europene încheiate duminică seara la Göteborg. Ecaterina Szabo a cîștigat titlurile la sol și paralele, iar Lavinia Agache a obținut medalia de aur la birnă, după ce, cu o zi înainte, cele două gimnaste din România ucaseră de asemenea pe podium și în concursul individual compus”.

CENTRU DE SANĂTATE

În noul cartier Decebal, din Baia-Mare, a fost dat în folosință un nou centru de sănătate, utilat modern. Aici lucrează 30 de cadre sanitare în cabinete de pediatrie și de adulți, care vor servi peste 20 000 de cetățeni ai municipiului.

DONAȚIE DE CARTE ROMÂNEASCĂ

Ambasada țării noastre din Paris a făcut o importantă donație de carte românească Secției de limba română a Universității „Jean Moulin” din Lyon, donație care va face, în zilele următoare, obiectul unei expoziții intitulate „Cartea în România”. Subliniînd, în cuvîntul rostit cu această ocazie, tradițiile și semnificațiile legăturilor culturale dintre România și Franța, importanța pe care țara noastră o acordă dezvoltării lor, prof. univ. Alexandru Niculescu, directorul Centrului de studii românești de la Universitatea Sorbona, a conferențiat pe tema: „România — istoria limbii și a unui popor vechi”.

ARBORE DE MIERE

Pornind de la semințele unui arbore identificat într-un parc din Satu-Mare, după mai multe încercări, specialiștii Inspectoratului silvic județean au reușit să realizeze în pepinieră prima cultură din țară de „Evo-dia” sau „arborile de miere”. Originară din Asia, această specie, de mărime medie și cu o creștere destul de rapidă, are flori melifere și asigură o producție apicolă aproape dublă în comparație cu salcîmul.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi dr. Moses Rosen

„COLD WAR“ IN JEWISH LIFE?

NEWSPAPER „MAARIV“ OF ISRAEL PUBLISHED IN ITS MAY 2, 1983
ISSUE THE FOLLOWING ARTICLE SIGNED BY HIS EMINENCE,
CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

It is forty years since the Warsaw Ghetto uprising. The Jews all over the world, in Israel and Diaspora, in the West and East turned their eyes with feelings of respect and piously to the capital city of Poland. There, in that country are the קברי אבות graves and ashes of millions of Jews, there our dignified, energetic and accusing word had to resound concomitantly with the collective Kadish of the entire Jewish people.

These lines are aimed at pointing out some bizarre situations arisen on the occasion and at expressing some obscure points.

The Polish government made a particular show of the preparations for the commemoration. It renovated, at its expense, the „Nozik“ Synagogue. It is said that it cost one million dollars. I did not count them, but the Synagogue looked really splendid and, among the ruins of a community that once numbered half a million Jews, there is today once more a wonderful prayer house. Only one, but it seems to call out to the ages נצח ישראל לא ישקר about „the eternity of Israel“.

Jewish organizations and communities from all over the world were invited. A smart kosher restaurant was arranged under the strict supervision of our Orthodox rabbinical office, the mass media made great publicity (museums, exhibitions, press, television etc.) of the horrors committed by fascism against the Jews. *Yes, Against the Jews*. They did not speak about „people“, about „Polish citizens“ or other similar attempts of camouflaging, but spoke about things openly. The commemoration was given a state character at the highest level.

And suddenly, we found in the Jewish press appeals not to go to Warsaw, as all this was nothing but a political game by which the Polish government was seeking to win sympathy.

So what? I said to myself. Even if it were so. Why should we not go? What is important is that everything proceeds as we wished it to. And, let the organizers have their political profit.

But, yet another appeal came: „Do not go to Warsaw“ it was said „because there is a military government that fights against the „Solidarity“ movement. The fighters in the Warsaw Ghetto died for winning the peoples' liberty. Do not back up the one who smothers the liberty of the Polish people“.

I became even more puzzled. I have the impression that in Argentina too, in Brazil too and in many other countries there are military regimes and that there hundreds of Jews „disappear“. So far I have not heard that a boycott against these is suggested. Since when does the solidarity with those of the „Solidarity“ or of the Catholic Church in Poland carry more weight than the memory of our Jewish martyrs? Are the signatories of this appeal convinced of the mutual feelings of the „Solidarity“ and Catholic priests that they love us, Jews, just as much that they would be ready to defend us against other pogroms?

We knew, especially after Auschwitz, that we learned our lesson to have a single criterion in weighing up matters: „What is good for the Jews, and do not let us surge so naively into the struggle for the 'liberty' of others when their past and their present feelings towards us are not all that sure“.

Can the Jaruzelski government be accused of one single anti-Jewish act? Does it not give the remnants of Jews all the possibilities of living a religious and cultural Jewish life? Does not JOINT operate in Poland helping all the Jews there with food, money, with means of existence? Then why should we boycott it?

Thus we went to Warsaw. Many hundreds of Israelis did the same thing. Many Jewish leaders of the Diaspora came, many did not. The whole ritual

was observed. A most impressive inauguration of the Synagogue took place. Prime Minister Jaruzelski gave us a categorical declaration against anti-semitism. Official ceremonies, performances by the State Jewish Theatre took place in a solemn atmosphere of respect and hospitality towards us.

And then the bomb exploded, a wreath which was to be laid by the P.L.O. at the Ghetto memorial. We conducted talks with government representatives. In the morning of 19 April, wreaths were laid by Jewish representatives from Poland and abroad, Polish anti-fascist organizations, army etc. A pious and impressive religious service was held.

In the afternoon, 2-3 hours after the ceremonies had finished the diplomatic corps was invited and on that occasion the P.L.O. too, laid a wreath, fact that could not be hindered owing to the diplomatic status it enjoys in Poland.

Are those who from the very beginning did one thing or another against our participation in Warsaw and in the end found the P.L.O. story as „the point“ that impresses only those who are not acquainted with the backstage problems, those who do not know that some Jewish leaders were called to certain offices where it was suggested to them that they should not go to Warsaw, are they really convinced that they did a good turn for the Jewish people?

Another puzzle. To sing the Hatikva is a solemn, lofty act of national affirmation. To sing it on the places of our Akeida, of our martyrs, there where our heroes gave their lives is an act full of holiness.

Should we have sung it precisely when the Polish military band played so that it should seem a tumult of sounds creating thus the false impression that the military band disturbed the singing of the „Hatikva“?

There was a time when the Jews in eastern countries were told: „You have no business to go to Tel Aviv, neither to Washington, Paris or London. There are reactionary governments there. You have to back up the cause of liberty of all peoples“. And we fought, with sacrifices, with effort, with the last drop of energy to prove that there is a single Jewish people, that we are brothers with the Jews everywhere, that more important to us than all the causes is that of the down trodden and oppressed Jewish people. We succeeded and today it already goes without saying that Israel is the home of the Jewish people, that JOINT can work with us, that we can take part in big world Jewish meetings, and that above „the cold wars“ and tension in one system or another, we are brothers with the Jews all over the world.

Why should it be precisely us who abandon this acknowledgement?

But, what if somewhere in the east the language used against Warsaw were used again tomorrow? Would it be „well for the Jews“?

I shall stop here hoping that these questions will be food for thought for those who hold dear the idea of Jewish national unity.

Let us not forget for a single moment that there, in the east, millions of Jews live whom we wish to remain Jews, most of whom will go Aliyah. Each step taken along the path of a „cold war“ takes us further away from the sacred aims. Every effort in the opposite direction namely of gathering together, of calming matters and not disturbing them, brings us closer to these aims.

The Yiddish folk wisdom has a saying that banter the one who „when he is angry with the cantor, no longer wants to pray the Kedusha“.

The Jewish people is much too clever to commit such an error.

FROM THE WORKING AGENDA OF HIS EMINENCE DURING RECENT HIS VISITS TO ISRAEL AND STOCKHOLM (25 April — 10 May, 1983)

IN ISRAEL

His Eminence took part in the proceedings of the Standing Bureau of the European Rabbinical Conference and spoke during the debates on the problems included on the agenda.

He took part in a meeting held at the Bar-Yilan University that was chaired by prof. dr. Emanuel Rackman, President of the University. Discussed were problems concerning the chair department — „Chief Rabbi Dr. Moses Rosen“. The foundations were laid for activities concerning the study of the history of Jews in Romania.

On 2 May 1983, His Eminence had a long and friendly meeting with Dr. Joseph Burg, Minister of Internal Affairs and Cults of the State of Israel. Discussed were steps for the distribution of the Holy Scrolls recently sent to Israel. The same subject was broached in a meeting with Rabbi Solomon, general director of the Ministry of Cults.

During a broadcast „Ask the Rabbi“, the „Kol Israel“ radio station devoted an hour to the answers given by His Eminence to halakic questions (Jewish legislation) asked of him over the phone from all parts of Israel.

Newspaper „Maariv“ printed in its 2 May 1983 issue an editorial signed by His Eminence, called „Cold War“ in Jewish Life? which we publish in this issue.

His Eminence had many meetings with: Mr. Itzhak Artzi, assistant mayor of Tel Aviv and Mr. Itzhak Korn, Chairman of the Israel—Romania Friendship League discussing cooperation projects of the

F. J. C. and organizations and bodies of Israel, concerning Jewish cultural life in Romania.

His Eminence took part in a reception organized by „Israel Hatzair“ when he raised an impressive toast.

On 5 May 1983, His Eminence left Israel for Stockholm to attend the proceedings of the European Section of the World Jewish Congress.

IN STOCKHOLM

His Eminence held an impressive sermon at the „Yeshurun“ Synagogue on Saturday, 7 May 1983. Attending were many delegates from various European countries to the meeting of the World Jewish Congress, as also many coreligionists from the Swedish capital city. The sermon enjoyed great success.

Together with Mr. Emil Sechter, lawyer, general secretary of the F.J.C., His Eminence took part at a reception given by the Jewish community of Stockholm in honour of the participants.

His Eminence spoke several times concerning Jewish international life questions included on the working agenda of the European Section of the World Jewish Congress.

In the evening of Friday, 6 May 1983, His Eminence was the guest of Mr. and Mrs. Fritz Hollander, President of the Council of European Jewish Communities.

On Tuesday, 10 May 1983, His Eminence returned to Romania. At the Bucharest—Otopeni airport he was welcomed by leaders of the Federation of Jewish Communities and of the Jewish Community of Bucharest.

SHEMA ISRAEL OF THE DAWNS

AT THE RECEPTION GIVEN BY THE „ISRAEL HATZAIR“ ORGANIZATION,
HIS EMINENCE RAISED THE FOLLOWING TOAST ON BEHALF OF THE
EUROPEAN RABBINICAL CONFERENCE :

On behalf of the Standing Bureau of the European Rabbinical Conference, I have the honour of conveying to our hosts, leaders of the „Israel Hatzair“ (Israeli Youth), our thanks for the fine reception given us.

Allow me to express this word of thanks with דבר תורה „word of knowledge“ linked to the recent celebration of Lag Baomer which we all observed.

On this day, the imposing figure of Rabbi Shimon ben Yohai was in the limelight of history. He represented, besides wisdom and knowledge, the heroism of a young generation that defied the Roman occupant, that did not resign itself, that fought and sacrificed itself for the Homeland's freedom and independence.

In the evening of Pesach, when I recalled the Seder of Bnei Brak, we see Bar-Yohai among his disciples who stand guard and bring their masters the great news that „the time has come to say the prayer, „Shema Israel of the Dawns“.

Yes, there are two kinds of Shema Israel. We are in duty bound to say it בשובך „when the evening shadows fall around us, when the darkness of the night closes on us and, again, we have to say it when we ונקטר „straighten our backs, when the rays of the Sun start to disperse the darkness, when light pours fresh energy into our body and soul.

On that Seder evening, at Bnei Brak, under the terrible terror of emperor Hadrian, the wise old men at head with Rabbi Akiva gathered to say the Shema Israel of the night. Do not loose faith in full darkness, listen Israel to the echo of the times of yore—this is the message of the grey-haired masters of the Holy teaching.

In this way we shall understand the reason for which the Talmud, the Oral Book of the Torah תורה שבפה „the Book of the Diaspora, starts with „שמע ישראל“ „Shema Israel of the night“. A long night started for the Je-

wish people. All kinds of dangers threatened its dispersion. Defence against these dangers was to be warranted by the „Shema Israel of the night“, the prayer of the martyrs said either at the time when the savage beasts tore them apart in the flavians Colosseum of Rome, or when stepping over the threshold of the Auschwitz ovens.

The disciples, however, the young generation, that stood on guard and whose leader was Rabbi Shimon ben Yohai, penetrated at a given time into the Seder and said: „Masters, the time has come to say another Shema Israel, not the one of the night, but the one of the dawns, not the one of sinking in the past, but that of winning the future, not the one that limits itself to faith, but the one that inspires elan, will, staunchness and victory“.

We have come here, to the Holy city of Jerusalem, we, representatives of the communities of the Diaspora who always say the Shema Israel of ours, who endeavour to maintain our congregations through faith, who fight against darkness that embraces those who assimilate, who endeavour to straighten the anomalies of life in Diaspora.

You have done well you „Israel Hatzair“ organization meant to portray „Young Israel“, you have done well that you have organized this meeting. We seem to hear you tell us רבותינו הניע וזמן „Masters, the time has come to say the other Shema, that of the Dawns“.

You are building, fighting, you sacrifice yourselves so that the Light should scatter all the sights of the night, so that the better future should ensure the disappearance of all the Diasporas, so that the love of God and of men which runs through the Shema, should rule everywhere.

We thank you for this symbolical reception and wish you full success in your blessed work.

הריאת שמע של שחרית

המנהלים וזאת איז איינצערדענע געווארן און וויילעך דורך דער ארגאניזאציע, "ישראל הצעיר", ווען די הריאת, אין נאמען פון דער אייראפעאישער רבנים קאנסערגענץ, געהאלטן די פאלגנדע באגרייבונג רעדע:

דער פארטיר און כבוד אין נאמען פונעם פער-טער טאג פון דער אייראפעאישער רבנים קאנסערגענץ די מנהלים פון "ישראל הצעיר" און דער פארטיר פון דער אייראפעאישער רבנים קאנסערגענץ, ווען די הריאת, אין נאמען פון דער אייראפעאישער רבנים קאנסערגענץ, געהאלטן די פאלגנדע באגרייבונג רעדע:

פאלק. אין די תפוצות וועלן לויפערן פארשידענע סכנות. די פארטייטוינג קען זיין האט נע-הארט זיין דער "שמע ישראל פון בשכב", פון דער פוינטערניש פון דער נאכט, די תפילה פון די מארטנער אין די פאמענטן ווען די ווילעך חיות פלעגן צוריסן זייערע ליבער אין רויטישן קאלאצאטום, אדער אויף די שוועלן פון די אויסוועגער אויוונג.

די תלמידים אבער, דער נייער דור, דער "ישראל הצעיר" וואס איז געשאטען אויף דער וואך, און וועמענס מנהיג איז געווען רבי שמעון בן-יוחאי, זענען אויף אפאל אריין און אויספון סדר אויסגע-שריגן, רבתינהגוי וזמן קריאת ושמע ישראל, ס'איז געקומען די צייט צו זאגן קריאת שמע פון נעם ליכט נישט פון דער נאכט, נאר פון דער צוקונפט נישט דעם וואס בארענעט זיך פלוצ-מיט אמת ואמונה, נאר וואס גיט ווילן, עפעס-נישט און גרויסקייט צום געווען, אויסקומעלן די נישט לעכטיג לעבן, "ובקום", צוריקאויפצושטעלן דעם קומטות פון יידישן פאלק.

מיר זענען געקומען אהער אין דער הייליגער שטאט ירושלים, מיר די פארשיידענע פון די קהילות אין די תפוצות וואס מיר זאגן אלץ אונזער שמע ישראל, פון בשכב, מיר וואס באטייען זיך אויסצו-האלטן די קהילות באמונה, וואס מעלפן קעגן פיינט-טערניש וואס כאפט ארום די אלע וואס אומזיכער-זיך, מיר באטייען זיך צו לייזן, באזיטקן מביט-זיך אויפן לעבעס פון יידישן פאלק.

און גוט האט איר געטון, "ישראל הצעיר", איר וואס שטעלט פאר דעם "יונגן ישראל", גוט האט איר געטון וואס איר האט ארגאניזירט דער צוואר מענטער. און ס'דאכט זיך אז איר זאגט אונז: "רבתינהגוי הניח זמן קריאת שמע של שחרית". איר בויטעט, איר עמפנט, איר זענט זיך מקריב אויף דאס וואס זאל פארטרייבן די שטאט פון דער נאכט, אז איר בעטערע צוקונפט זאל פארזייען און דאס פארשיידענע פון אלע גלות, כדי זי לייע צו נאט און צו מענטשן מיט וועלכע ס'איז דור-אבערדיגען די תפילה "שמע", זאל געוועלטיקן איבעראל.

מיר דאנקען אייך פאר דעם סימבאלישן מבלת-פנים און מיר וויינישן אייך העלחה אין אייער גע-בעטשטער טעטיקייט.

די טעטיקייט פון כבוד

הרב הראשי ד"ר דוד משה ראזען שליט"א, אין די ראמען פון זיין באזוך אין ישראל און אין שטאקהאלם

(25 אפריל - 10 מאי 1983)

אין ישראל

דער רב הראשי האט זיך באטייליגט אין די ארבעטן פונעם פערמאנענטן כבוד פון דער "איי-ראפטישער רבנים קאנסערגענץ" און האט געגע-מען דאס ווארט אין די רעכאסטן כנוגע די פראג-לעמען על סדר היום. ער האט זיך אויך באטייליגט אין א צוזאמענ-טרעף וואס איז פארגעקומען אין בר-אילן אויף-ווערסיטעט, אונטער דער פארזיצונג פון פראפ-ד'ר עלמנאל דאמאן, דער פרעזידענט פונעם או-ניווערסיטעט. ער זענען באשמועסט געווארן פרא-בלעמען און שייכות מיט דער קאסערע, הרב הראשי ד"ר דוד משה ראזען. "ס'זענען געשאפן געווארן יסודות פאר שטודיום טעטיקייטן איבער דער געביטע פון די יידן אין רומעניע. דעם 2טן מאי 1983, האט דער רב הראשי גע-האט א לאנגען און פריינדלעכן געשפרעך מיט ד'ר יוסף בורג, איינער און קולטור-מיניסטער פון מדי-נת ישראל.

אין שטאקהאלם

שבת דעם 7טן מאי 1983, האט דער רב הראשי ש"ס"א געהאלטן אן איינרוקפולע רישה אין דער שטאט "שידון". "ס'זענען בייגעווען פיל דעלעגאטן געקומענע פון פארשידענע אייראפעישע לענדער אויף דער זיצונג פונעם יידישן וועלט קאנגרעס און א סך מתפללים פון דער שוועדישער הויפט-שטאט. די רישה האט געהאט א גרויסן דערפאלג. אייניגע מיטן אוי-עמיל שעכטער, גענעראל סעקרעטאר פון דער פערדעראציע, האט דער רב הראשי זיך באטייליגט אויף דעם קבלת-פנים וואס פאר די יידישע קהילה פון שטאקהאלם האט איינגע-רנט לכבוד די געסט. דער רב הראשי האט געגעמען דאס ווארט איבער פארשידענע פראבלעמען פונעם אינטערנאציאנאלן יידישן לעבן, וואס האבן זיך געפונען אויפן סדר-היום פון דער אייראפעאישער סעמינאר פון יידישן וועלט קאנגרעס.

פריטיק אין אונט דעם 8טן מאי 1983. איז דער רב הראשי געווען דער נאכט פון פרוי און הער פרייז האלענדער, דער פרעזידענט פונעם ראם פון די אייראפעישע יידישע קהילות. דינסטיק דעם 10טן מאי 1983, האט זיך דער רב הראשי צוריקגעקערט אין לאנד. אויפן פלי-פלאץ אטאפען האבן אים מקבל-פנים געווען מנ-הגנים פון דער פערדעראציע און פון דער בוקא-רעשטער יידישער קהילה.

צוזאמענטרעף פון יידישע פרויען אין פאריז

לויט מיר האבן געמאלדן אין פאריז נומער פון אונזער "צייטישפט", איז צווישן 24סטן און 27סטן אפריל 1983, פארגעקומען אן אינטערנא-ציאנאלער צוזאמענטרעף פון די יידישע פרויען, ארגאניזירט פונעם "אינטערנאציאנאלע קאנסיל אף יידישן אויפגעבן". מיט דעם באטייליקונג פון כמעט 300 דעלעגאטן וואס זענען געקומען פון פארשידענע יידישע קהילות פון אלע עקן וועלט. מיר דער דערעקטענדיג זיצונג האבן דעם צואר-בעניענע באגרייבן: דער רב הראשי פון פראנקרייך, שמואל רענע סירא, פרוי סימאן וויל, געוועזענער מיניסטער אין פראנצויזישן מאניסט, באראן דוד דע ראטשילד, פאר ראזען דער אכאמאסארא פון מדינת ישראל אין פראנקרייך, און אנד.

די פערדעראציע פון די יידישע קהילות אין דר-מעניע, האבן עפרעזענטירט די רבנות אמאליא ד'ר ראזען און פרוי מאלדעלן בלומענבערג פון און די פלענענדיג זיצונגען ווי אויך אין די ארבייטס ווארשטאטן, האט געגעמען דאס ווארט די רבנות אמאליא ד'ר ראזען, וועלכע האט פאר-געשטעלט פארשידענע אספעקטן פונעם לעבן פון די יידישע פרויען אין אונזער לאנד און געמאכט אן אלגעמיניעס איבערזיכט איבער דער טעטיקייט פון די יידישע קהילות אין דער סך-רומעניע. די רבנות פרוי ד'ר אמאליא ראזען איז ווארעם באגרייט געווארן פאר די אינטערסאנטע רע-דעס וואס זי האט געהאלטן.

דבר בעתו - אגוט ווארט

הרב זאב גוטליב - זצ"ל

וארט, "וישמך", "הקב"ה זאלל דיך אין ליון עשרות מיט אפך געלט אפטייען, מיט פויגיש און מיט נישט-טויג, אזוי אז דויע ברכה זאלל זיין אן אמתע ברכה.

בהעלותך

"הקב"ה הייבט אהרן הכהן אונגעדיען דיע מנחה יעדען אוועק אין מקדש", און אהרן האט אזוי געטון. און ווייטער "אהרן האט געטוהן ויע הקב"ה האט געבאטען" פריענט זיך, "מאימא מימעל פן", ואס לאזט אונס דיע תורה דא צו הערען? און רש"י געט צו, "ה. ה. ער האט נישט אנדערש געטוהן" ואס אז דער הירושל פאר וואס זאלל ער ענדערען? נור דיע תורה איז דיע געווענליך א מענטש אז נישט תמיד אין דעם זעלבען, "לעב רוח", דיע זעלבע שטימונג. איין מאל נובט ער אהרונים מענטש פאר עזקה, מעהר ער זיין כוה און אז אונטער דער וועניג אדער אנדערשט. איין טאג דאווענט ער מיט גרויס כוונה, מיט תלהבות, הייליק פיער. און אז אונדערן טאג סתם אעפאהפט-שטייטש פאר וואס? נאך אומא. א גיט מצוה, אן איינמאליגע מצוה, א שופר, א סוכה, אן אהרונג ואס ער מיינט מיט גרויס תלהבות. אבער א מצוה ואס איז א יעדען טאג פונם יאר, וואס ער רייג, "ובינין, סתם א געוואנהייט", מצוות אנשים מלומדה".

שוין אז עס איז דער מענטשליכער נאטור אז איינמאל זאלל ער זיך, צופלאממען, ווערען בע-

נשוא את ראש בני ישראל

אויסגעטען דער פרישה לוינען מיר 6 פוסקים זענען דעם "ברכת כהנים" ואס יעדער ווי וואס געטאט פאר אהרן הכהן דורף בעניגען דיע קהלה אים נאמען פון הקב"ה. ויע בעווסט, איז חז"ל אריין האבען מיר דיע ברכות (דובענע) נור אין אים טוב, ווען יעדער איז פרייליך און דיע גוטס קענען בעניגען "בשמחה". אבער אין וויילעם עיר החדש דובענען דיע כהנים יעדען טאג פון דעם יאהר, און שבת יום טוב צוויי מאל, גו שחרית און צו מוסף. דיע ערשטע פון דיע דריי ברכות (ברכה משה-לוי וישראל) וואס נור דריי בעניטער "ירכה" אן וואס "הקב"ה יזאלל דיע בעניגען און וואס זאלל אפטייען, וואס איז דיע כוונה פון דער דאזיקער ברכה אונטערע ח"ו און רש"י אויף דעם ארט בעקען אונס צו פערשטעהן: "ברכה" מיט ער זאלל דיע בעניגען מיט געלט, מיט פער-גענען (בממוצו). וויל א יוד דארף געלט, אויף צו געבן און צו פערזייערען. דער דארף נעלם צו משה מצוה, צו וויפוען שיינע תפלות, דיע מיט-טעות, אן שטייערע אהרונג סוכות, דיע מיט-טעות, צו געבען א גוטע רעציהונג, אויסצוהאלטען דיע מקוה, דיע סוכות פון עזקה. אלעס האסט געלט... נור איז "ירכה כממוצו". אבער ויע ער-האט מירא ביסל געלט און איז אן אפגעלעטער סכנה: ער-שען אויפגעטאן איז ער און א נייטטיגער, פאראללען און נייטיגער, ער זאלל נישט יעדען ביי זיך נאר גרויס און פערזענליך אין רביש"ע, "ורם לכבד ישיבת... ויע אזוי טייטשט מען דארט ביי דער ישיבת פון יעקב אבינו'ס געראנגעל מיט דעם, "שר" פון עשו-זאלאנג דער יוד מוז זיך שלאגען און אלע דעות האלט ער זיך אויף דיע פוסם, ביטע זען דיע "זבן, הייבט ער נישט" (ויורה לו דייטש) הייבט זיין ווייטיקט אן א ביסל צוצו-הייערען... דער נסיון פון רייכקייט איז גרעסער פון דעם נסיון פון ארימקייט. דערפאר קומט דאס



Anul XXV
Nr. 531
12 pag. 3,5

לכבוד מר חיים הרצוג ירושלים

כשמי וכשמ רבקות אפי ישראל הרומניה הנני להביע לכבוד הנשיא את ברכתנו הלכבית לרגל הכרתנו לשני מדינת ישראל. ויהי רצון שיעזיב ככל מפעלו למען הרמת מרן עם ישראל, תורתו וארצו הקדושה ולמען השלום והבסחון של המדינה.

בהצדעה, בהוקרה ובידידות אישית ובכרבות המות מכית לפית.

דר. דוד משה רוזן

הרב הראשי ונשיא ועד ההתקוות היהודיות ברומניה, חבר הפרלמנט הרומני

ריאת שמע של שחרית או של ערבית

המגיסטנטנה בירושלים "ישראל הצעיר" לכבוד העודה המתחדת של כינוס רבני אירופה, נראה שיש לה חשיבות גדולה לא רק לנו, אלא גם לעם היהודי כולו. ולכן הריבוי הזה של ערבית, המסמך הממלכתי של המדינה, נראה לנו כהנחה טובה. יש לנו הרבה מה לעשות כדי להשיג זאת. והוא הסיבה שהנחנו את העמוד הזה להודיע על ערבית.

הוא להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית. והוא גם להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית. והוא גם להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית.

מעריב

יום ב', י"ט באייר
תש"ג — 2.5.83

רעות

עם כל חברי הסגל
הדפילומאטי, יחד
עם כל חברי הסגל
שעות אחדות אחרי הטכס"

מ

לוא ארבעים שנה למרד גיטו ורשה. ברגיש כבוד ובחירת קודש החלו יהודים מכל העולם, מישראל והמנוחה, במרוח ובמערכ, צופים לעבר בירת פולין. הרי שם היה צורך להשיג את הדבר של קדושת כל עם ישראל והדבר הזה נמצא, המאשימים.

אני מקבל העלאת מספר החיות, לגבי כמה מצבים מורגזים שאירעו בקשר לאובדן זה.

ממשלת פולין העניקה פאר מיוחד לאידוים הנילוים לאוכרה. ממשלת פולין הידיתה על השבועה את בית הכנסת "גוריוק", אוטרם שזה עתה מיליון דולר לא ספירתו, אבל בית הכנסת נהרס, וכך, שוב מצוי משכן לתפילה. בית לחרור בותיה של קהילה, שמתנה פעם חצי-מיליון ויון יהודים, משכן אחד, אך הוא קרוא לעבר הרוח, "נצח ישראל לא ישקר".

החומנו ארגונים יהודים ונצחיה קהילות מכל העולם. הורקה מסעדה כשרה, מהרי דת ובהשגחה למהדרין. ניתן פרסום רב — מיוזמים, בתערוכות, באמצעי הד" — קשורות — לוועות שניעשו נגד התנאים לא דובר תמורת, בני-אדם", גם לא ב"ארוחים פולנים", ולא היו נסיונות דו" מים להסוואת האמת. קראו לילד בשמה, ולטקסים ניתן אופי ממלכתי בדרג ה" גבוה ביותר, שכמותו לא היה עד עתה בי שום מקום באירופה המזרחית.

ואו, לפתע, החלו להופיע בעמדות הד" יהודית קריאות שלא ללכת לוורשה, שכן הכל אינו אלא משחק פוליטי, שדרכה ומת סה ממשלת פולין לרכוש אתה. ומה בכך? זה שביתת בלבי? גם אם נכון הדבר, מדוע אל נלך? לנו חשובים העניינים שלנו, ומה אכפת לנו שגם המרגזים יפקרו רווח משלהם?

ואז נשמעה טענה אחרת: "אל תלכו לוורשה כיוון ששורר בה משטר צבאי, המדכא את נשמת, סולידריות, לחמני גיטו טור ורשה נפלו למען חרות כל העמים. לכן אל תתמכו במי שמתנקז את חרות העם הפולני".

תחיתי גברה. נדמה לי, שבעולמנו זה יש מדינות רבות אחרות — ארגוניטור ובחילו לונגה — שבהן שורר משטר צבאי ושם גם, נעלמים מאות יהודים, לא שמעתי על היום הצעה להחרים. מתי שוקלת הסולידריות עם, סולידריות, את עם הכנסיה הקתולית הפולנית, כנגד מציאות הכיבוד של קדושתו וגבורתו? האם זה בטוחים מי שקוראים להחרים ברגשות הדתיים מטעם, סולידריות, והכמרים הפולנים, האם הם כלי-כר או? האם אמתו עד שיגנו עלינו מפני פוגרום ביט אחרים?

סברתי שלמדנו, בעיקר אחרי אוש" וויין, שיש לנו אך ורק קישוריון אחד לו בחינת דברים: "מה טוב היהודים?". ויאנינו עוד כל כך תמימים, להאבק למען "החוסם" של האחרים, ביחוד שעבדים של האחרים הללו ורגשותיהם הנוכחיים כל-פינו, אינם כל ברורים.

האם אפשר להאשים את ממשלת ירוש" ולסקר בעדיות אנטי-יהודיים? האם לא ניתן לשארת הפליטה בפולין לחיות חיים יהודים, מבחינה דתית ותרבותית? האם ישנו רשאי לפעול בפולין ר" לפישי ליהודי המקום? אם כן, מדוע להחרים ממשלה זו?

הוא להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית. והוא גם להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית. והוא גם להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית. והוא גם להשיג של בלכבם את, קריאת שמע של ערבית.

סופה נעוץ בתחילתה

הכל, שדרו מאתנו נקווהנו מני אף ניו וממלכה אף עם אחר. רק את הכלל הגדול היה הממלכה את עצם היהדות, אף על פי שנינו בכל העצרות של זיהו וסליחה הספורי, לא הצ" לזכו לגוול מאתנו כל המצוה הזו העולמית על המשמרת של "נצח ישראל".

ובכן ההחלטה היא ויהי-לשון חיבה. האמצע הוא, ואהבת לרעך כמוך" אותה החיבה הכאה על קרבה הקרובה מאלה מועד, השאלה היא אם לא קרה גם לנו מה שקרה ברוב הרעיונות הנעלות והנשגות שישלפתיים, היות, עמים, פילוסופים ומתחמים אותם רמ בשה, רק להלכה, אבל למעשה — אין קול אינו עונה אלא להיפך. רומסים את העקרונות היות ומחללים אותם במעשה ידומים.

היא בא סיום הספר "אם בחוקותינו תלכו". הליכה בחוקות, זאת אומרת שמירתם (ואת מצוותי השמ"ד), וזאת אומרת עשיה (ועשייתם אותם). המדרבך אנהנו את רמ, "למדנו תורה" אלא "עוסיים בתורה", אם רק המדרש אלא גם המעשה.

סופה נעוץ בתחילתה. יש קשר חזק בין ויהודים "ל"לכו" תורת הכנים זהו תורת ימים המצוה, הקרבת הקרבנות. ואהבת לרעך כמוך-לא נשאר אצלנו כהצעה מוסרית נירדה אלא כעצם היותה ולא כממדה רבי עקיבא מגדיר מצוה זו כ"ככל גודל בתורה". היא הוא המפרש גם את סיום המשפחה מהיום ודורש על הפסוק "מזה יושא ה" — אשויבים ישראל לפנינו מאתם מטתרים ומי משהר אתכם. הוא רואה את התורה כמקוה שבה נמצא כל הנהיג, כך גם כל חייו, כל המהיג שלנו, כל מהותנו נמצא במקוה זו ולכן האיש היהודי בעיניו את תורבו הארץ, את הרגו מלכות, האיש שיצאה נישמתו ב"אהד", דואה הוא אומר, אשויבים ישראל".

אשויבו טוב חלפנו שהדרר שלנו באפ"י שנות ההיסטוריה יש לו, אהרית" יש לו תכלית, שאיפה נמלה: אשויבו ש"סופה נעוץ בתחילתה". שהארית הזה נעוץ בפסיעות הראשונות שלנו, ב"כריאה" הנמצאת בתוך לבנו, בחיבה, ב"ואהבת" למשנן-רש בעמלי נפשותינו.

Midras (p
terară de cr
da (acea p
cuprinde ch
Midras, în
tincte:
1. O me
unui text
(ceretare c
cipii).
2. Un ge
care se pr
3. Colec
Midras av
anonimă
scrieri al
de o part
cărți din
Invățătur
ești form
In tim
VI lea.
pe oam
scrisă, i
cuprinde
țivărite
gate de
punea l
por trac
necesari
divin a
nian f
mulu
nimo
pindire
ale po
tura c
acum
tuli T
cuvin
crescâ
nite l
Inoc
In am
tre divi
sub
din
Inte
le int
na
fi